

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

В.І. Староста

**КВАЛІФІКАЦІЙНІ РОБОТИ РОБОТИ:
ПІДГОТОВКА, ОФОРМЛЕННЯ, ЗАХИСТ**

**Навчально-методичний посібник
для студентів спеціальності «Початкова освіта»**

Ужгород-2022

УДК 159.9(076)

Староста В.І. Кваліфікаційні роботи: підготовка, оформлення, захист. Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Початкова освіта». Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2022. 64 с.

У пропонованому виданні охарактеризовано основні етапи організації та проведення наукового дослідження під час виконання кваліфікаційних (бакалаврських, магістерських) робіт студентами спеціальності «Початкова освіта». Висвітлено структуру дослідження в освіті як цілісної системи через обґрунтування його мети, об'єкта, предмета, завдань, актуальності, теоретичного і практичного значення, узагальнення результатів тощо. Наведено приклади різноманітних досліджень вчених України, аби студенти ознайомились із актуальними проблемами у сфері початкової освіти. Описано сучасні вимоги щодо оформлення кваліфікаційної роботи, деталізовано процедуру захисту.

Видання адресовано студентам бакалаврату та магістратури спеціальності «Початкова освіта», викладачам – науковим керівникам кваліфікаційних робіт.

Рецензент:

Попадич Олена Олександрівна – доктор педагогічних наук, доцент УжНУ.

*Рекомендовано до друку
науково-методичною комісією факультету суспільних наук
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(протокол №5 від 29 грудня 2021 р.)*

© В.І. Староста, 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. МЕТА І ЗАВДАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	5
2. ОСНОВНІ ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	6
2.1. Вибір теми кваліфікаційної роботи	7
2.2. Завдання на кваліфікаційну роботу та календарний план їх виконання	7
2.3. Опрацювання літератури	9
2.4. Дотримання академічної доброчесності. Мова і стиль кваліфікаційної роботи	12
3. СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	16
4. ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	21
4.1. Загальні вимоги	21
4.2. Нумерація	22
4.3. Ілюстрації та інший допоміжний матеріал	23
4.3.1. Рисунки	23
4.3.2. Таблиці	24
4.3.3. Формули	26
4.3.4. Додатки	26
4.4. Список використаних джерел	27
4.4.1. Правила цитування та посилання на використані джерела	27
4.4.2. Оформлення списку використаних джерел	27
5. ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	30
5.1. Порядок допуску кваліфікаційних робіт до захисту	30
5.2. Процедура проходження захисту та орієнтовні критерії оцінювання ...	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	35
ДОДАТКИ	37
Додаток А. Пріоритетні напрями (тематика) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок Національної академії педагогічних наук України на 2018–2022 рр.	37
Додаток Б. Актуальні проблеми дисертаційних досліджень у сфері початкової освіти	37
Додаток В. Приклади формулювання окремих характеристик наукового апарату дослідження на основі дисертаційних праць вчених України ...	37
Додаток Д. Форми деяких документів.	55
Додаток Д1. Титульні сторінки кваліфікаційної роботи бакалавра/магістра	57
Додаток Д2. Завдання на дипломну роботу студенту	59
Додаток Д3. Подання голові Державної екзаменаційної комісії	60
Додаток Е. Проект змісту кваліфікаційної роботи	60
Додаток Є. Проект структури вступу кваліфікаційної роботи	60
Додаток Ж. Форма рецензії на кваліфікаційну роботу	61
Додаток З. Корисні джерела для проведення досліджень під час організації та проведення навчання у сфері початкової освіти	62

ВСТУП

Реформування сучасної шкільної освіти потребує кваліфікованих креативних учителів. Важливим чинником підготовки такого вчителя в системі вищої освіти є науково-дослідна робота студентів, яка є органічною складовою частиною освітньої діяльності і включає навчальну, виховну, наукову, культурну, методичну діяльність. Дослідницький підхід професійної підготовки сприяє поглибленому творчому засвоєнню студентами навчального матеріалу, допомагає оволодіти науковими методами пізнання, формує навички дослідника.

Форми участі студентів у науково-дослідній роботі:

- науково-дослідна робота студентів згідно навчального плану окремих курсів, під час проходження практики, виконання курсових та дипломних робіт;
- участь у роботі наукових гуртків та наукових семінарах при кафедрах;
- доповіді на студентських та інших наукових конференціях;
- науково-дослідна робота студентів за бюджетною тематикою кафедр чи лабораторій, за міжнародними грантами тощо.

Найбільш здібні до науково-дослідної роботи студенти продовжують дослідницьку діяльність в аспірантурі під час підготовки дисертаційних робіт.

Важливою ланкою практичної підготовки є виконання студентами курсових, а потім кваліфікаційних (бакалаврських та магістерських) робіт. Під час виконання цих видів робіт поглиблюються та закріплюються теоретичні знання студентів з усіх дисциплін навчального плану, формуються навички наукової діяльності.

У пропонованому навчально-методичному посібнику зроблено спробу розкрити основні етапи щодо організації та проведення наукового дослідження студентами спеціальності «Початкова освіта» під час підготовки та оформлення кваліфікаційних (бакалаврських та магістерських) робіт, а також їх захисту.

Сподіваюсь, шановні студенти,
посібник допоможе Вам у підготовці,
оформленні та успішному захисті
кваліфікаційних робіт.
Автор

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Виконання й оформлення курсових та кваліфікаційних робіт – один з важливих і перспективних видів дослідницької діяльності студентів у закладах вищої освіти (ЗВО). У творчій взаємодії студента і викладача формується особистість майбутнього фахівця, розвивається вміння вирішувати актуальні проблеми, самостійно орієнтуватися в науковій літературі, успішно застосовувати на практиці теоретичні знання.

Дипломна робота бакалавра, магістра – це складова підсумкової атестації студента, випускова наукова робота, яка виконується на завершальному етапі навчання для здобуття відповідного освітнього ступеня у закладі вищої освіти (ЗВО).

Згідно «Положення про дипломні роботи в УжНУ»¹:

- **дипломна робота бакалавра** – передбачає систематизацію, закріплення, розширення і теоретичних і практичних знань зі спеціальності та використання їх при вирішенні конкретних наукових та інших завдань, розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою експеримента, пов'язаних з тематикою роботи;

- **дипломна робота магістра** – це виконана науково-дослідна робота за освітнім ступенем магістра, головною метою і змістом якої є наукові дослідження з новітніх питань теоретичного або прикладного характеру за профілем підготовки. Дипломна робота магістра є самостійним науковим дослідженням студента, що виконується ним на завершальному етапі навчання. Основне завдання дипломної роботи магістра – продемонструвати рівень освітньо-наукової підготовки, вміння самостійно вести науковий пошук і розв'язувати конкретні наукові завдання.

Кваліфікаційна робота магістра зі спеціальності 013 «Початкова освіта» має передбачати інтеграцію знань та розв'язання складної спеціалізованої задачі або практичної проблеми початкової освіти у широких або мультидисциплінарних контекстах, за наявності неповної або обмеженої інформації, з метою розвитку нових знань та процедур.

Кваліфікаційна робота бакалавра зі спеціальності 013 «Початкова освіта» має передбачати розв'язання складної задачі або проблеми в сфері початкової освіти, що характеризується невизначеністю умов та вимог і передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій.

У кваліфікаційній роботі не повинно бути академічного плагіату, фальсифікації та фабрикації.

Захист кваліфікаційної роботи здійснюється відкрито і публічно. Виконана робота має бути оприлюднена на офіційному сайті або в репозиторії ЗВО.

Якщо курсові роботи плануються після вивчення основних навчальних дисциплін, то кваліфікаційні наукові роботи бакалавра/магістра виконуються на завершальному етапі навчання у ЗВО. Визначальними ознаками кваліфікаційної роботи має бути наукова новизна, самостійність, дослідницький характер, актуальність.

Завданнями кваліфікаційної роботи, як правило, є:

- розширення й поглиблення теоретичних знань студентів з обраної проблеми кваліфікаційної роботи та із суміжних наук, систематизація й аналіз сучасних

¹Положення про дипломну роботу (дипломний проект). URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/11106>.

наукових підходів до розв'язання теоретичних та практичних завдань у сфері початкової освіти;

- удосконалення вмінь та навичок студентів самостійно проводити пошук, опрацювання, критичне оцінювання достовірності та надійності інформації з різних наукових джерел у галузі педагогічних наук (монографічна, навчально-методична, періодична література, збірники наукових праць, дисертаційні праці тощо); збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності;

- розвиток навичок організаційної роботи в процесі постановки і проведення експерименту; досвіду аналізу результатів досліджень, а також письмове їх оформлення, формулювання конкретних висновків та практичних рекомендацій згідно теми кваліфікаційної роботи; отримання досвіду її прилюдного захисту;

- формування готовності й здатності студентів до самоосвіти й саморозвитку, самостійної дослідницької роботи в майбутній професійній діяльності у сфері початкової освіти.

2. ОСНОВНІ ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Розглянемо основні етапи виконання кваліфікаційної роботи:

- вибір теми кваліфікаційної роботи;
- попередній пошук та підбір літератури з теми дослідження;
- складання спільно з науковим керівником попереднього плану та структури кваліфікаційної роботи, а також календарного плану виконання окремих завдань;
 - визначення об'єкта, предмета, мети, завдань та можливих методів дослідження;
 - поглиблене опрацювання підібраної літератури з теми дослідження (порівняння, класифікація, узагальнення, критичний аналіз) та проведення подальшого пошуку літературних джерел;
 - формулювання теоретичних засад згідно теми педагогічного дослідження;
 - здійснення (за необхідності) емпіричного педагогічного дослідження, аналіз отриманих результатів та їх узагальнення;
 - написання наукового тексту кваліфікаційної роботи згідно з її структурою (вступ, основна частина, висновки, рекомендації), оформлення додатків і списку використаних джерел; підбір ілюстративного матеріалу; редагування тексту кваліфікаційної роботи згідно вимог до оформлення;
 - подання чорнового варіанту рукопису науковому керівникові;
 - доопрацювання роботи з урахуванням наданих зауважень та рекомендацій, остаточне чистове оформлення роботи;
 - подання фінальної версії роботи науковому керівникові, а також на кафедру для отримання рецензії і допуску до захисту;
 - захист кваліфікаційної роботи.

Увага! Наведена послідовність носить умовний характер, оскільки деякі етапи можуть проходити паралельно, або носити циклічний характер. Розглянемо більш детально деякі із зазначених етапів.

2.1. Вибір теми кваліфікаційної роботи

Тематика (перелік можливих тем) кваліфікаційної робіт розробляється щорічно та затверджується рішенням кафедри. Тематика роботи має відповідати навчальному плану спеціальності «Початкова освіта», враховувати проблематику сучасних педагогічних досліджень в Україні (див. деякі напрями в додатку А, а весь перелік наведено в <http://naps.gov.ua/ua/press/announcements/1315/>), а також в сфері початкової освіти. Важливо студентам обрати тему майбутнього дослідження, аби вона була не лише цікава, але й актуальна. Для полегшення такого вибору в додатку наведено тематику досліджень у сфері початкової освіти, а також формулювання деяких характеристик наукового дослідження на прикладі дисертаційних робіт українських вчених та інші джерела (додатки А, Б, З).

Процедура визначення теми роботи, як правило, наступна:

- науковий керівник сам пропонує тему, виходячи зі своєї власної дослідницької діяльності і залучаючи до неї студентів;
- студент обирає тему, що відповідає його науковим інтересам; це може бути продовженням його курсової роботи.

Остаточне формулювання теми кваліфікаційної роботи кожного студента закріплюється розпорядженням декана факультету суспільних наук, на підставі подання кафедри, не пізніше як за 3 місяці до її захисту, згідно з навчальним планом.

Науковий керівник кваліфікаційної роботи:

- формулює тему кваліфікаційної роботи і разом зі студентом визначає мету, завдання, предмет і об'єкт дослідження;
- надає допомогу у розробці календарного графіка роботи на весь період виконання;
- рекомендує студентові необхідну літературу, Web-ресурси;
- надає організаційну і науково-методичну допомогу шляхом проведення консультацій; контролює хід виконання роботи;
- періодично інформує кафедру про хід виконання роботи;
- перевіряє оформлення виконаної роботи відповідно до вимог, які ставляться до такого виду робіт;
- готує рецензію на кваліфікаційну роботу.

Обов'язки студента: 1) обрати тему кваліфікаційної роботи; 2) скласти індивідуальний план щодо її виконання; 3) визначити перелік питань і практичних матеріалів, які належить вивчити й зібрати під час практик; 4) дібрати наукові джерела, які доцільно використати при виконанні кваліфікаційної роботи; 5) підготувати кваліфікаційну роботу відповідно до індивідуального графіку та згідно з цим положенням; 6) захистити кваліфікаційну роботу, продемонструвавши рівень своєї професійної підготовки, уміння самостійно вести науковий пошук і вирішувати конкретні наукові завдання.

2.2. Завдання на кваліфікаційну роботу та календарний план їх виконання

Після обрання і погодження з керівником теми дослідницької роботи, складаються завдання на кваліфікаційну роботу студенту та календарний план, у якому визначаються терміни виконання етапів (див. додаток Д2). Такий план полегшує контроль за виконанням різних видів робіт. Основну роботу студент виконує самостійно, звертаючись за консультаціями до наукового керівника і звітуючи перед ним у міру виконання окремих частин і роботи в цілому.

Завдання на дипломну роботу студенту (див додаток Д2) затверджується завідувачем випускової кафедри і видається дипломнику. Оформлюється на стандартному бланку, виконаному на двох сторінках аркуша, і розміщується в рукописі дипломної роботи.

У завданні зазначаються:

- *тема роботи;*
- *термін здачі студентом закінченої роботи*, який встановлюється рішенням випускової кафедри або вченої ради факультету з урахуванням часу, необхідного для отримання висновку керівника, візи завідувача випускової кафедри про допуск до захисту, рецензії на ДР та подання секретарю ДЕК попередньо до захисту;
- *вихідні дані до роботи* повинні визначати характеристики умов, засобів та методів, які характеризують спрямованість педагогічного дослідження, конкретизують методику розв'язання теоретичних проблем та проведення експерименту. Залишати цей розділ завдання незаповненим або зазначати в ньому літературні джерела неприпустимо!
- *зміст завдань на дипломну роботу студенту (перелік питань, які повинні бути розроблені)*. Зазначаються конкретні завдання з окремих частин роботи, послідовність та зміст яких визначають фактично програму дій дипломника та майбутню структуру пояснювальної записки. Формулювання цих завдань з кожної частини роботи повинно бути в наказовому способі, тобто починатися зі слів: «Розробити...», «Обґрунтувати...», «Оптимізувати...», «Провести аналіз...» тощо;
- *перелік графічного (ілюстративного) матеріалу*. Визначаються креслення, діаграми, гістограми, малюнки, плакати тощо;
- *консультанти з окремих питань (або частин) роботи*. Зазначаються назви питань та вчене звання, прізвище, ініціали й посада консультанта з цих питань;
- *дата видачі завдання*.

Завдання підписується керівником ДР, який несе відповідальність за реальність виконання та збалансованість його обсягу з часом, відведеним на дипломне проектування, а також студентом, який своїм підписом засвідчує дату отримання завдання для виконання. Завдання є необхідною складовою пояснювальної записки. Внесення до нього суттєвих змін допускається, як виняток, рішенням випускової кафедри на прохання керівника ДР.

Календарний план

На основі затвердженого завдання та у відповідності до графіку виконання дипломної роботи розробляється *календарний план роботи* над темою (додаток Д2).

У календарний план виконання дипломної роботи записуються основні етапи роботи і приблизні терміни початку і закінчення. При розробці календарного плану слід керуватись наступним :

- у початковий період виконання дипломної роботи планується пошук і вивчення літературних джерел;
- далі уточнюються методичні питання аналізу об'єкта роботи та оцінюються особливості навчально-виховного закладу, на базі якого робота виконуватиметься;
- добір та обробка зібраних матеріалів, аналіз інформації виконується під час проходження переддипломної практики;
- написання тексту роботи;

- дата завершення дипломної роботи встановлюється графіком виконання дипломної роботи, що враховує період часу, необхідний для рецензування роботи, підготовки студента до захисту.

Увага! Для оперативної комунікації викладач-студент можна використати Диск Google, до якого матиме доступ і студент і викладач; там зручно тримати всі матеріали щодо кваліфікаційної роботи.

2.3. Опрацювання літератури

Розглянемо виконання етапів, які спрямовані на опрацювання літератури.

Будь-яке дослідження необхідно починати з вивчення літератури, документів і результатів діяльності. Аналіз літератури допомагає відокремити відоме від невідомого, використовувати накопичений досвід, чітко окреслити досліджувану проблему. Важливо також ознайомитися з результатами досліджень, які виконані на кафедрі за близькою тематикою.

Основні джерела наукової інформації

Первинні: монографія; періодичні видання – журнал/стаття; матеріали конференцій; спеціальні видання (аналітичні, статистичні збірники, доповіді тощо); патентно-ліцензійні видання; дисертації. Вторинні: навчальні видання; довідники, енциклопедії, словники, покажчики, бази даних (Web of Science, репозитарії тощо).

Етапи життєвого циклу інформаційних даних: планування - створення - обробка - аналіз - збереження-розповсюдження - повторне використання.

Кваліфікаційна робота, незалежно від спрямування і характеру теми, має виконуватись на основі первинної або вторинної інформації. До послуг студента можуть бути такі джерела інформації:

- наукові журнали психолого-педагогічного спрямування (наприклад, наукова періодика України <https://cutt.ly/hT2Upqp>);
- фактичні дані, що характеризують діяльність закладів освіти на основі інформація Державної служби статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua/>;
- інформація, що розміщена на інтернет-сайтах шкіл, ЗДО, ЗВО, МОН України, Держстату України, НАПН України тощо);
- законодавчі та інші нормативні акти, що регулюють діяльність закладів освіти в Україні.

На початку бажано проводити вивчення літературних джерел з тематики роботи загального спрямування, а потім переходити до більш конкретних. Вивчення наукових публікацій доцільно проводити наступним чином: загальне ознайомлення з назвами праць та анотаціями; перегляд змісту публікацій, які найбільше відповідають тематиці кваліфікаційної роботи; виписка матеріалів із зазначенням посилання на дане джерело та фіксування сторінки, яка містить виписану інформацію, аби потім коректно оформити цитування в рукописі кваліфікаційної роботи; критичний аналіз записаного матеріалу, запис власних думок, порівняння з іншими джерелами тощо, аби надалі даний фрагмент використати в майбутній кваліфікаційній роботі. Важливо не тільки констатувати зібрану інформацію, але й опрацювати її, виявляти власне ставлення до неї як науковця.

Дослідження документів (архівів) і результатів діяльності.

Аналіз продуктів діяльності (архівний метод) – допоміжний метод одержання інформації для досліджень, під час яких аналізують робочі записи, архівні матеріали, продукти трудової, навчальної чи творчої діяльності (малюнку, виробі, музичному виконанні, творі, вірші, розповіді, рефераті, науковій доповіді і т.д.).

Цей метод, як правило:

- застосовується у поєднанні з іншими – об'єктивним спостереженням, природним, психолого-педагогічним експериментом, бесідою;
- проводиться у порівнянні як з результатами діяльності інших людей, так і з результатами діяльності самої людини в динаміці;
- дає змогу одержати інформацію як про рівень наявних у людини знань, умінь, здібностей, так і про її індивідуальні здібності, а тому часто застосовується з педагогічною метою для розвитку в учнів адекватної самооцінки. При цьому не рекомендується порівнювати продукти діяльності дитини з аналогічними результатами діяльності дорослих чи інших – більш успішних – дітей. Краще порівнювати з минулими досягненнями самої дитини і звертати її увагу на прогрес у її результатах.

Широке поширення в історії психології та педагогіки творчих особистостей одержав **біографічний метод**, у ході якого вивчаються особливості життєвого шляху однієї особистості чи групи людей. Якщо вивчається педагогічна спадщина конкретного діяча з певної проблеми, то у кожній його праці (і у всіх в цілому) стосовно даної проблеми дослідник, як правило, намагається виявити:

- чинники, які сприяли становленню поглядів, позицій, підходів досліджуваного діяча;
- основні ідеї, підходи, рекомендації, висновки з точки зору оригінальності, аргументованості, наукової новизни, удосконалення, розвитку, відмінності від традиційних, теоретичної і практичної значущості тощо;
- ідеї, підходи, питання, рекомендації, аспекти проблеми, які потребують додаткового дослідження, опрацювання, доведення, аргументації; що не знайшло відображення чи викликає заперечення тощо.

Основні напрямки роботи з літературою:

- вивчення історії і сучасного стану проблеми у психолого-педагогічній літературі, у суміжних науках (предметні методики, соціологія, медицина та ін.), а також у філософії, оскільки вона розглядає ряд фундаментальних проблем психології та педагогіки. Як правило, цей процес триває найбільш інтенсивно на початку дослідження, а далі необхідно підтримувати необхідну особистісну інформаційну насиченість щодо досліджуваної проблеми;
- виявлення вчених, які дотримуються тієї чи іншої точки зору щодо даної проблеми, виявлення суперечливих думок тощо;
- аналіз існуючих підходів до розгляду даної проблеми; осмислення сутності кожного з них, а також переваг та недоліків (на думку дослідника);
- виявлення в результаті аналізу неузгодженості в літературі, що потрібно перевірити у процесі дослідно-експериментальної роботи.

Перш ніж приступати до читання наукової літератури, необхідно **скласти словник основних понять**, аби уникнути різночитань.

Бажано спочатку виписати всі поняття, а потім розпочати пошук визначень (тлумачень), для чого дослідник переглядає:

- енциклопедії: загальні і спеціальні (філософський енциклопедичний словник, педагогічна енциклопедія і т.д.);
- тлумачні словники: загальні (В.І.Даля та ін.) і спеціальні (філософський, психологічний, педагогічний і ін.);

- зміст і предметні покажчики основних підручників і монографій за тематикою (проблемою) дослідження.

Знайдені в різних джерелах визначення надалі можна порівнювати, узагальнювати, класифікувати, аналізувати і т.п. Результати цієї обробки можна упорядкувати у виді наступних записів:

- опис основних понять і логічних зв'язків між ними. Цей опис задає понятійний апарат майбутнього дослідження;

- аналіз, порівняння, зіставлення різних тлумачень того самого поняття;
- класифікація виділених понять (термінів) за якими-небудь параметрами.

У результаті дослідник має прийти до одного з таких висновків:

- обрати певне тлумачення того чи іншого поняття за основу у власному дослідженні з певною аргументацією;

- прийти до необхідності формулювання свого власного тлумачення (визначення) певного поняття в силу того, що жодне з існуючих тлумачень не відповідає, на його думку, суті описуваної даним поняттям реальності. У цьому випадку він наводить письмове трактування поняття і аргументовано пояснює свій варіант такого формулювання у контексті даного дослідження.

Формування понятійного апарату дослідження допомагає не тільки засвоїти мову даної науки, але й усвідомити свої інформаційні потреби, окреслити їх межі.

Бібліотечні каталоги, які є основою бібліографічного пошуку, є двох видів:

- систематичні (опис літературних джерел за галузями знань);
- алфавітні (прізвища авторів чи назви видань).

Існують також допоміжні каталоги (періодика, статті тощо).

Бібліографічні та реферативні видання – містять інформацію про публікації та їх короткий зміст. Такі видання в нашій державі готують Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського, Український інститут науково-технічної та економічної інформації (УкрІНТЕІ) та інші установи.

Порядок вивчення інформаційного документа, як правило, наступний:

- вивчення змісту, передмови (вступ), висновків;
- загальний перегляд структури видання;
- ретельний перегляд розділів (параграфів, ілюстрацій, таблиць тощо), які зв'язані з тематикою дослідження;

- конспектування найбільш важливих частин видання з обов'язковим посиланням на окремі сторінки у випадку використання цитат;

- зазначити, що нового, оригінального вносить автор кожної роботи, висловити своє відношення до авторських позицій і одержаних ними висновків.

Поширені пошукові системи:

Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського:
<http://www.nbuv.gov.ua>.

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України <https://dnrb.gov.ua/ua/>

Google Scholar/ Академія – наукометрична база, де науковець може створити власний обліковий запис/профіль, додати свої публікації, після чого сервіс автоматично, миттєво, обрахує *h*-індекс науковця. **Google Академія** дозволяє знайти дослідження, яке найбільш відповідає запиту користувача. Функції Google Академії: пошук у різних джерелах та знаходження статті, анотації та бібліографічного

посилання; розміщення в Інтернеті повної версії власних статей вченого з бібліотеки; інформування про ключові статті в галузі дослідження.

Платформа Web of Science, на якій 15 баз даних, головна з них - це Web of science Core Collection. Web of Science Core Collection <https://www.webofscience.com/wos/> перша в світі **наукометрична** база даних, реалізує такі функції: **база наукової інформації**; **пошук** літератури завжди лише англійською; **аналіз** (реферування джерел з майже 60 мов світу); **зберігання** літератури в зручному форматі для подальшого опрацювання.

Scopus <https://www.scopus.com/> – найбільша в світі єдина реферативна база даних і наукометрична платформа, що була створена в 2004 р. видавничою корпорацією Elsevier. **Scopus** - база даних, яка **не містить повних текстів статей**, однак може включати *посилання на повні тексти* в першоджерелах і *списки всіх бібліографічних посилань*, що зустрічаються в кожній публікації, що дозволяє отримати найповнішу бібліографію по темі, переглянути *індекс цитування* публікації, *h-index автора*.

Пошукові системи проводять відбір необхідного змісту для користувачів шляхом **сканування** (виявлення фрагментів змісту), **індексування** (класифікація фрагментів змісту), **визначення рейтингу** (вибір найбільш значущих для користувача фрагментів змісту). Таким чином, отримують результати – посилання на сайти, статті, книги тощо.

Основні поради щодо пошуку інформації в **Internet**:

- виробити систему ключових слів, згідно тематики дослідження;
- починати пошук з найбільш потужних пошукових серверів Google та ін, а потім переходити до тематичних серверів.

Увага! <http://www.lib.uzhnu.edu.ua/> – це е-адреса наукової бібліотеки УжНУ, яка завжди до Ваших послуг під час пошуку літератури.

2.4. Дотримання академічної доброчесності. Мова і стиль кваліфікаційної роботи

Поняття про академічну доброчесність²

1. Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

2. Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;

контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;

об'єктивне оцінювання результатів навчання.

3. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

² Закон України «Про освіту» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. Стаття 42. Академічна доброчесність

посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

4. Порушенням академічної доброчесності вважається:

академічний плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

самоплагіат - оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

фабрикація - вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

фальсифікація - свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

списування - виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

обман - надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

хабарництво - надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

необ'єктивне оцінювання - свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти;

надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання;

вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання.

5. За порушення академічної доброчесності педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладів освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;

позбавлення присудженого наукового (освітньо-творчого) ступеня чи присвоєного вченого звання;

відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;

позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

6. За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);

повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;

відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту);
позбавлення академічної стипендії;
позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

Мова і стиль дипломної роботи

У науковій праці має бути дотримана єдність стилю викладу, забезпечена орфографічна, синтаксична, стилістична грамотність відповідно до норм сучасної української мови, а також наукова лексика (слова характерні для наукового стилю). Найбільш уживані функціонально-лексичні приклади:

- послідовність викладу думки – *передусім; спочатку; з одного боку, з іншого боку; по-перше, по-друге, по-третє; водночас; далі; після того як; нарешті; насамкінець; наостанку;*

- причинно-наслідкові відношення – *оскільки; водночас; тому; з огляду на те, що; завдяки тому, що; у зв'язку з тим, що; зважаючи на те, що; через те, що; окрім того; якщо ..., то; таким чином; внаслідок; у результаті; зважаючи на викладене вище; з огляду на те, що; це спричиняється тим, що;*

- засіб зв'язку – *такий; названий; зазначений; даний; цей;*

- доведення – *дійсно, насправді, очевидно;*

- протиставлення – *з іншого боку; втім; навпаки; в той самий час; проте; але; однак;*

- ступінь вірогідності результатів – *дійсно; очевидно; звісно; безумовно, звичайно; звісно; адже; безперечно; певно; певна річ; як видно; ймовірно; мабуть; можливо;*

- перелік – *по-перше, по-друге, по-третє; на першому етапі, на другому етапі; далі; нарешті.* Якщо перелік містить логічно завершені фрази, то їх розпочинають з великих літер, позначають арабськими цифрами і відокремлюють одна від одної крапками і абзацними відступами. Для виділення переліку у формі незакінчених фраз:

- наводять кожен з малої літери;

- позначають арабськими цифрами чи маркерами;

- відокремлюють одну фразу від іншої крапкою з комою;

- елементи переліку узгоджують із вихідною фразою, яку не рекомендується переривати на сполучнику чи прийменнику (*із, що, як, на, в та ін.*);

- узагальнення, висновки, підсумовування – *таким чином; зауважимо; відтак; узагальнюючи сказане; звідси; зважаючи на викладене вище; підбиваючи висновок; отже; з розглянутого можна зробити такі висновки;*

- переказ, вказівка на джерело чи автора думки – *... стверджував, що ...; ... зазначав, що ...; згідно концепції ...; з точки зору ...; ... дійшов висновку, що ...; автор виокремлює (виділяє, узагальнює, пропонує, наголошує, рекомендує, зазначає, вважає); за словами ...; на думку ...; за даними ...; трактування поняття ... детально викладено в праці ...; як стверджує ...; тестування проводили за методикою, розробленою ...; спираючись на висновки ..., можна стверджувати, що* У випадку висловлювання власних думок замість «я» вживають «ми» (*на наш погляд; з нашого погляду; ми вважаємо, що*), а також використовують виклад від третьої особи (*на думку автора/опонента, автор вважає*), речення з пасивним станом (*у ході дослідження розроблено, уточнено, проаналізовано, узагальнено*) тощо;

- цитування – *... зазначав/зазначає (підкреслював/підкреслює, писав/пише, зазначав/зазначає); як підкреслює ... : «...»; на думку ... : «...»; ... зазначав з цього приводу: «...»; «..., – описує ... , – ...»; «..., – зазначає ... , – ...»; ... вважає, що «...»; іншу*

точку зору знаходимо в ... : «...»; ... дотримується іншої точки зору, згідно з якою «...»; згідно з уявленнями ... : «...»; згідно з ... : «...»;

- найбільш уживані скорочення – р. – рік; рр. – роки (але 90-ті роки); ст. – століття; м. – місто; т. – том; с. – сторінка; див. – дивись; табл. – таблиця; рис. – рисунок; та ін. – та інше; і т. п. – і тому подібне; і т.д. – і так далі; тис. – тисяча; млн – мільйон; млрд – мільярд (останні два скорочення пишуться без крапки);

- слова-маркери до анотацій/висновків тощо

Акцентовано (увагу на)	Запропоновано заходи щодо...
Апробовано підхід	Зафіксовано
Аргументовано, що	Здійснено
Безпосередньо у Києві	Знайдено
Введено в науковий обіг	Зосереджено увагу
Вдосконалено	Зроблено висновок
Виведено формулу	З'ясовано
Вивчено вплив	Модифіковано
Виділено операції	На базі
Визначено методуку, перспективи, шляхи, складові, умови, орієнтацію...	На конкретних прикладах На основі узагальнення
Викладено заходи, аспекти, авторську інтерпретацію, схему, методуку...	На підставі теоретико-емпіричних досліджень проаналізовано
Виконано порівняльний аналіз,	Наведено
Використано документи, акти...	Надано оцінку
Вирішено проблему	Обговорено необхідність, неможливість, принципи роботи
Висвітлено питання, проблеми, досвід, роль...	Обрано метод Обраховано вартість
Висновки дослідження про склад, ...можна використовувати у курсах...	Обумовлено Представлено Продемонстровано
Висунуто пропозиції	Прослідковано
Виходячи з цього,	Простежено проблеми, методи...
Виявлено чинники	Реалізовано методуку
Відмічено	Рекомендовано
Віднайдено матеріали	Оцінено
Відображено	Розглянуто особливості, підходи...
Впродовж	Розкрито зміст, суть, поняття...
Враховано	Розроблено
Встановлено можливість, критерії...	Синтезовано
Доведено високу ефективність...	Систематизовано
Дозволено	Створено
Досліджено вплив, властивості	Сформовано
Досягнуто	У ході експерименту обґрунтовано
За результатами спостережень	Установлено тенденції
Задokumentовано	Уточнено сутність поняття
Залежно	

Посилання у роботі (див. 4.4. Список використаних джерел)

3. СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Дипломна робота бакалавра/магістра може мати такі структурні елементи 1-9 (деякі з них включаються за наявності чи необхідності, що далі зазначено):

1. Титульний аркуш (див. додаток Д1).
2. Анотація іноземною мовою.
3. Зміст (див. додаток Е).
4. Перелік умовних скорочень (за необхідності).
5. Вступ:
 - ❖ Актуальність теми.
 - ❖ Об'єкт дослідження.
 - ❖ Предмет дослідження.
 - ❖ Мета дослідження.
 - ❖ Гіпотеза дослідження (за необхідності).
 - ❖ Завдання дослідження.
 - ❖ Методи та організація дослідження.
 - ❖ База дослідження (за наявності; передбачає вичерпну інформацію про навчальний заклад, клас, групу і т. п., де проводилося дослідження).
 - ❖ Науково-теоретичне значення одержаних результатів (за наявності).
 - ❖ Практичне значення.
 - ❖ Апробація результатів роботи (за наявності; вказується, на яких наукових конференціях та інших заходах оприлюднено результати досліджень, що включені до роботи).
 - ❖ Публікації (за наявності; вказується, в скількох статтях у наукових журналах, збірниках наукових праць, матеріалах і тезах конференцій опубліковано результати роботи).
 - ❖ Структура та обсяг наукової роботи.
6. Основна частина (кілька розділів, див. додаток Е).
7. Висновки.
8. Список використаних джерел.
9. Додатки (за необхідності).

Кожен структурний елемент 1-9 починається з нової сторінки. Розглянемо рекомендації до підготовки окремих елементів.

1. Титульний аркуш

(визначається кафедрою, див. Додаток Д1).

2. Анотація

виконується однією з іноземних мов (англійська, німецька, французька) і містить назву факультету, кафедри, ім'я та прізвище студента, назву теми, відомості про наукового керівника (посада, науковий ступінь), а далі короткий виклад таких компонентів: наукова проблема та її актуальність; мета роботи; завдання дослідження; об'єкт дослідження; предмет дослідження; структура роботи; ключові слова. Обсяг анотації повинен складати не менше 1–1,5 сторінки тексту.

3. Зміст

подають на початку роботи; він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовок), зокрема, вступу, висновків, додатків, списку використаних джерел та ін. (див. додаток Е).

4. Перелік умовних скорочень (за необхідності)

Якщо в роботі використано специфічну термінологію, а також маловідомі скорочення, нові символи, позначення тощо, то їх перелік може бути подано у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом. Перелік потрібно друкувати двома колонками (можна зробити невидиму таблицю), в яких зліва за абеткою наводять, наприклад, скорочення, справа – їх детальну розшифровку.

Якщо в роботі спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення і таке інше повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифровку наводять у тексті при першому згадуванні.

Проект переліку умовних скорочень

ЗВО	– Заклад вищої освіти
МОН України	– Міністерство освіти і науки України
УжНУ	– Ужгородський національний університет
ІКТ	– інформаційно-комунікаційні технології
ОПП	– освітньо-професійна програма
НУШ	– Нова українська школа
ДР	– дипломна робота
ЕК	– екзаменаційна комісія

5. Вступ

роботи розкриває сутність і стан наукової проблеми та її значущість, підстави і вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження. Вступ повинен містити коротку характеристику теоретичного та прикладного значення досліджуваної проблеми.

Для бакалаврських/магістерських (як і для дисертаційних) робіт приводять, як правило, такі характеристики: актуальність теми дослідження, проблема, об'єкт і предмет дослідження, мета, гіпотеза (за наявності), завдання, організація та методи дослідження, експериментальна база дослідження (за наявності), наукова новизна і теоретичне значення (за наявності), практичне значення, апробація роботи (за наявності), публікації (за наявності), структура й обсяг роботи.

6. Актуальність теми дослідження

На початку виконання кваліфікаційної роботи формулюються проблема, мета і завдання дослідження, а упродовж усієї роботи вони будуть уточнюватися. Проаналізуємо окремі питання такої діяльності.

Проблема дослідження – деяке достатньо важливе, проте ще не вирішене в науці чи практиці питання. Постановка проблеми – початок будь-якого дослідження.

У процесі визначення та формулювання проблеми необхідно:

- ретельно ознайомитись з історією розробки питання в працях попередників для чіткого формулювання меж відомого та невідомого, тобто визначити проблему;
- дотримуватись основних етапів у процесі постановки наукової проблеми: осмислення меж відомого і невідомого (знайомство з історією теми, проблеми і теперішнім станом); уточнення формулювання, визначення термінів; перевірка істинності і критичне осмислення зібраного матеріалу; конструювання структури проблеми;
- врахувати можливість розв'язання виявленої проблеми методами педагогічної науки. У науковій проблемі головне, як і в будь-якій проблемній задачі, знайти не

стільки відповідь, скільки способів її вирішення, оскільки основна характеристика проблеми в тім і полягає, що невідомий спосіб її вирішення.

Обґрунтування **актуальності дослідження** – означає пояснення необхідності вивчення даної проблеми у теперішній час. Слід розрізняти практичну та наукову актуальність. Дослідження варто розпочинати, якщо вони співпадають.

Актуальність дослідження означає важливість його для науки і практики.

Вибір та уточнення **теми дослідження** – визначення тих конкретних питань, на які дане дослідження має дати відповідь. Фактично це назва того, чим займається дослідник.

Під час самостійного вибору теми доцільно використати такі прийоми:

- перегляд аналітичних оглядів досягнень науки, написаних провідними спеціалістами (як правило, такі огляди завершуються переліком невирішених чи суперечливих наукових проблем і перспектив розвитку галузі науки);
- вибір теми за принципом повторення проведених досліджень, але з використанням нових, більш розроблених методів, тобто за допомогою поглиблення й уточнення наявних наукових даних і їхньої перевірки;
- ознайомлення зі спеціальною літературою, з новітніми дослідженнями, особливо на межі різних наук;
- теоретичне (філософське) узагальнення досліджень, теорій, результатів, критико-аналітичних і описових матеріалів.
- консультації з провідними діячами науки для виявлення маловивчених чи проблемних аспектів, що мають актуальне значення для теорії і практики.

Основні вимоги щодо вибору та формулювання **теми дослідження**:

- під час вибору звернути увагу, що актуальність теми визначається відсутністю праць, необхідних для вирішення сучасних проблем; зумовлена практичними потребами суспільства у певній галузі даної науки, а також особливістю, станом та потребами розвитку самої науки, логікою розвитку педагогічної теорії;
- відобразити об'єкт, предмет і мету (призначення дослідження, його адресат); уникати трафаретного формулювання («удосконалення», «підвищення ефективності» тощо).

Мета дослідження – очікувані кінцеві наукові результати, які дослідник прагне досягнути в результаті його проведення. Правильна постановка мети дає змогу чітко визначити тактику і стратегію дослідження, його загальну логіку та спрямованість. Після формулювання проблеми, визначення об'єкта і предмета дослідження встановлюється його мета. Предмет конкретизується в меті та завданнях дослідження. Під час формулювання мети дослідник визначає результат, який прагне одержати.

Основні вимоги щодо визначення та формулювання **мети дослідження**:

- формулювати проблему більш загальними фразами, а мету дослідження – достатньо конкретними із вказівкою результатів, які мають бути одержані для вирішення поставленої проблеми (мета має бути досяжною). Не бажано використовувати слово «шлях», наприклад: «обґрунтувати шлях ...», оскільки у такому формулюванні мети відсутня конкретність; не формулювати мету дослідження надто стисло і надто широко;
- типові формулювання: обґрунтування змісту, форм, методів і засобів...; виявлення, обґрунтування й експериментальна перевірка педагогічних умов (чи передумов) формування (виховання, розвитку)...; розробка психолого-педагогічних (науково-методичних, організаційно-педагогічних, соціально-педагогічних) основ формування (виховання, розвитку) у кого-небудь чого-небудь; розробка методики

формування (застосування) чого-небудь; визначення і розробка педагогічних засобів (системи засобів)...; розробка теоретичної моделі чого-небудь; розробка вимог, критеріїв.

Завдання дослідження конкретизують мету дослідження та визначають послідовність її досягнення; покликані дати уявлення про те, що слід зробити для досягнення мети. Завдання (на відміну від мети) – це зміст усіх послідовних етапів організації і проведення дослідження, які спрямовані для досягнення мети.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єкт дослідження – матеріальний чи ідеальний об'єкт, який у даному випадку вивчається, тобто з яким проводиться заплановане експериментальне дослідження. Той самий об'єкт науки може бути предметом різних досліджень (наприклад, «навчальний процес» вивчають психологи, фізіологи, соціологи, педагоги, проте у всіх них різний предмет дослідження). Об'єкт належить всім, а предмет – знаходиться в полі зору окремого дослідника, це його особистісне бачення об'єкта. Об'єкт дослідження - це об'єктивна сукупність властивостей, що є джерелом інформації, полем наукового пошуку; це процес або явище, що існують незалежно від дослідника і на які звернено його увагу.

Предмет дослідження – основні вимоги щодо вибору та формулювання:

- визначення **предмета** дослідження за своїм обсягом порівняно з об'єктом і за змістом завжди менше, чим детальна характеристика об'єкта дослідження;
- до предмета дослідження включаються лише ті елементи, зв'язки, відношення об'єкта, що підлягають вивченню в даній роботі. Предмет дослідження часто збігається з його темою, перегукується з нею за формулюванням. Об'єкт дає відповідь на питання «Що досліджується», а предмет визначає/деталізує окремі аспекти аналізу досліджуваної проблеми. Отже, об'єктом виступає те, що досліджується, а предметом, те, що в цьому об'єкті дістає наукове пояснення.

Методи дослідження.

Наприклад:

- **теоретичні методи** (аналіз, осмислення, систематизація та узагальнення відомостей філософської, психолого-педагогічної, методичної літератури з проблем дослідження, навчальних програм з педагогічних дисциплін і педагогічної практики) з метою визначення стану розробленості досліджуваної проблеми;
- **емпіричні методи** (анкетування, педагогічне спостереження, індивідуальні та групові бесіди, аналіз продуктів діяльності), аби вивчити та узагальнити сучасний педагогічний досвід застосування мікрорішення як засобу активізації пізнавальної діяльності з циклу психолого-педагогічних та фахових дисциплін під час підготовки майбутніх учителів;
- **методи математичної статистики** для кількісного аналізу отриманих даних та якісної інтерпретації результатів дослідження.

Науково-теоретичне значення одержаних результатів (за наявності). Наукова новизна характеризує особистий внесок автора щодо розв'язання досліджуваної проблеми. Основні рекомендації щодо формулювання **наукової новизни** завершеного педагогічного дослідження: звертати увагу на те, що до наукової новизни належать як нові теоретичні положення, представлені у формі розробленої концепції, виявленої закономірності, обґрунтованого понятійно-категоріального апарату, відкритих нових аспектів досліджуваної проблеми чи її елементів тощо (теоретична новизна), так і розроблені вперше і обґрунтовані практичні рекомендації, методики, вимоги (практична новизна), які раніше не були відомі у педагогіці.

Практичне значення одержаних результатів.

Основні рекомендації щодо формулювання **практичного значення одержаних результатів** завершеного педагогічного дослідження:

- звертати увагу на те, що до практичних результатів проведеного дослідження, як правило, належать розроблені автором нові навчально-методичні посібники, рекомендації, правила, програми, методики, діагностики, навчальне чи діагностичне обладнання тощо;
- визначити конкретні проблеми педагогічної практики, які пов'язані з тематикою дослідження і можуть бути вирішені;
- обґрунтувати наступність та доцільність впровадження одержаних результатів, що сприятимуть позитивним змінам в практиці за умови мінімальних матеріальних і моральних витрат;
- вказати (при можливості) оцінку можливого ефекту від впровадження;
- визначити критерії ефективності впровадження.

Увага! Приклади формулювання окремих характеристик наукового апарату дослідження на основі дисертаційних праць наведено в додатку В.

6. Основна частина кваліфікаційної роботи містить ґрунтовний виклад усього дослідження і складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Кожний розділ починають з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напрямку та обґрунтування застосованих методів досліджень. У кінці кожного розділу можна сформулювати висновки із стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів, що дає змогу вивільнити загальні висновки від другорядних подробиць.

Розділи основної частини (як правило, два) містять:

- теоретичний аналіз проблеми шляхом огляду літератури за темою і вибір напрямків досліджень. Наприклад, виклад історії і теорії досліджуваного питання, критичний аналіз літератури, вказати погляди автора;
- систематизацію і узагальнення фактів з використанням необхідних ілюстрацій (схеми, графіки тощо);
- виклад загальної методики і основних методів досліджень;
- експериментальну частину і методику досліджень;
- відомості про проведені теоретичні і (або) експериментальні дослідження з належною (статистичною при необхідності) обробкою одержаних результатів;
- аналіз і узагальнення результатів досліджень, аргументовані висновки, обґрунтовані пропозиції та рекомендації.

Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній, чітко визначеній автором ідеї.

Перший розділ присвячується, як правило, теоретичному обґрунтуванню питання. Назва розділу має відображати сутність проблеми.

У другому розділі обґрунтовують вибір напрямку досліджень, наводять методи вирішення задач та їх порівняльні оцінки, розробляють загальну методику проведення досліджень. У цьому розділі вказується місце і час проведення емпіричного дослідження (за наявності).

7. Висновки,

як правило, представляються у формі коротких і конкретних тверджень, формулювання яких спирається на факти, доведення тощо. Обсяг і зміст понять, що

використовуються у висновках має відповідати обсягу і змісту понять, представлених у остаточних (уточнених) формулюваннях експериментальних гіпотез.

Зазначають, що: зроблено вперше (за наявності); вдосконалено; набуло подальшого розвитку; наголошують на якісних та кількісних показниках здобутих результатів у відповідності з поставленими завданнями (бажано у такій же наступності), даються пропозиції та рекомендації щодо їх використання; вказуються перспективні напрями подальшого дослідження проблеми.

УВАГА! Висновки повинні чітко відображати зміст роботи. Кожне завдання має бути вирішене і відображене у висновках. Подаються найбільш важливі науково-практичні результати, отримані в процесі дослідження, формулюються рекомендації, що вказують на можливість наукового (за наявності) та практичного використання отриманих результатів.

8. Список використаних джерел

– бібліографічний опис інформаційних джерел, які використано в процесі наукового дослідження. Бажано опрацювати не менше 40 і 60 джерел для бакалаврських та магістерських наукових праць відповідно. Серед них мають бути вітчизняні та зарубіжні публікації, з яких **основна частина за останні 5-10 років.**

9. Додатки

– допоміжний матеріал, який сприяє висвітленню теми дослідження. Як правило, це додаткова інформація, різноманітні таблиці, схеми, рисунки, результати розрахунків тощо.

4. ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

4.1. Загальні вимоги

Титульний аркуш (див. додаток Д1). Зміст подають на початку роботи після титульного аркуша (див. додаток Е).

Кваліфікаційну роботу друкують за допомогою принтера (через 1,5 інтервали) на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) до тридцяти рядків на сторінці. Шрифт Times New Roman, висота pt14. Текст роботи необхідно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий не менше 20 мм (як правило, 2,5-3 см); правий не менше 10 мм (як правило, 1-2 см); верхній не менше 20 мм (як правило, 2 см); нижній не менше 20 мм (як правило, 2 см).

Шрифт друку повинен бути чітким, чорного кольору середньої жирності.

Для бакалаврської роботи рекомендований обсяг **50-70** сторінок основного тексту (**це весь текст рукопису до списку джерел**), не менше **40** опрацьованих літературних джерел; для магістерської відповідно **80-100** сторінок і понад **60** джерел. Текст основної частини роботи поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти.

Заголовки структурних частин роботи «**ЗМІСТ**», «**ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ**», «**ВСТУП**», «**РОЗДІЛ**», «**ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ**», «**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**», «**ДОДАТКИ**» друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка **НЕ ставлять**. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розрядці в підбір до тексту. В кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка.

Відстань між назвою розділу та назвою підрозділу (текстом) повинна дорівнювати 2 інтервалам. Відстань між текстом попереднього підрозділу та назвою наступного підрозділу – двом інтервалам

Кожну структурну частину роботи слід починати з нової сторінки. Якщо відстань до кінця сторінки складає менше 6 рядків то новий підрозділ доцільно перенести на іншу сторінку. До загального обсягу роботи не входять додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів роботи підлягають нумерації на загальних засадах.

4.2. Нумерація

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, малюнків, таблиць, формул подають арабськими цифрами **без знака №**.

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті (чи посередині) сторінки без крапки в кінці.

Такі структурні частини роботи, як зміст, перелік умовних позначень, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. Звертаємо увагу на те, що всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини роботи, нумерують звичайним чином. Не нумерують лише їх заголовки, тобто **НЕ можна** друкувати: «1.ВСТУП» або «Розділ 6.ВИСНОВКИ». Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера розділу та його назви **крапку НЕ ставлять**, потім з

РОЗДІЛ 1

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ДІАГНОСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

1.1. Аналіз досліджуваної проблеми в педагогічній теорії

нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу. Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2.» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок пункту. Пункт може не мати заголовка.

Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти. Пункти та підпункти вводять в роботу лише при необхідності.

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти тощо) і таблиці необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації в таблиці, які розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, малюнок або креслення, розміри якого більші формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування в тексті або у додатках.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках.

Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка.

Наприклад: Рис. 1.2. (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

При перенесенні частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл. 1.1».

Формули у роботі (якщо їх більше одної) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого берега аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу). При невеликій кількості поданих формул їх можна нумерувати послідовно (не зв'язуючи з номером розділу).

Примітки до тексту і таблиць, в яких вказують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1. ...
2. ...

Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку (див. далі примітку до табл. 1).

4.3. Ілюстраційний та інший допоміжний матеріал

4.3.1. Рисунки

Ілюструють роботи, виходячи із певного загального задуму, за ретельно продуманим тематичним планом, який допомагає уникнути ілюстрацій випадкових, пов'язаних із другорядними деталями тексту і запобігти невинуватим пропускам ілюстрацій до найважливіших тем. Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст-ілюстрації.

Назви ілюстрацій розміщують після їхніх номерів. При необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий підпис).

Підпис під ілюстрацією звичайно має чотири основних елементи:

- найменування графічного сюжету, що позначається скороченим словом «Рис.» (напр. «Рис. 3.1. Назва ілюстрації»). Нумерація означає, що це перший рисунок третього розділу

- порядковий номер ілюстрації, який вказується без знаку номера арабськими цифрами;

- тематичний заголовок ілюстрації, що містить текст із якомога стислою характеристикою зображеного;

• експлікацією, яка будується так: деталі сюжету позначають цифрами, які виносять у підпис, супроводжуючи їх текстом. Треба зазначити, що експлікація не змінює загального найменування сюжету, а лише пояснює його.

Нижче приводимо приклад оформлення рисунку (стовпчикова діаграма, рис. 1; лінійна діаграма, рис. 2) і вказується номер джерела в квадратних дужках.

Якість ілюстрацій повинна забезпечувати їх чітке сприймання. Зручно скористатись можливостями комп'ютерної графіки (програми «Excel» тощо).

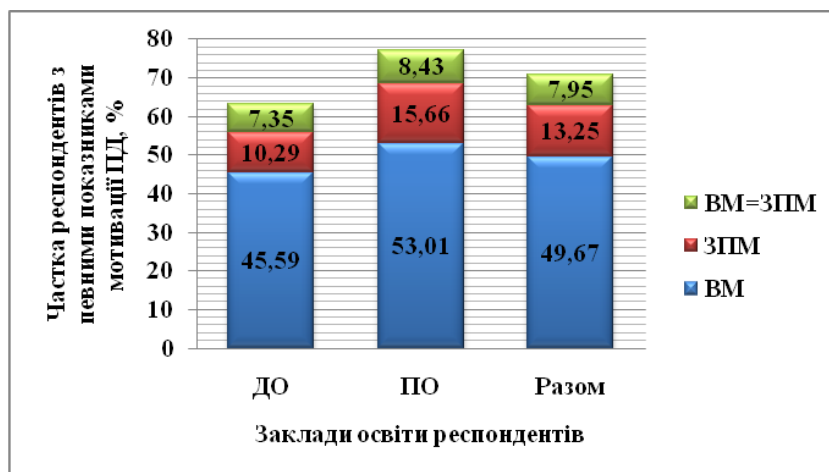

Рис. 1. Мотивація професійної діяльності педагогів ДО і ПО у випадку переваги показників внутрішньої та зовнішньої позитивної мотивації [номер джерела³]

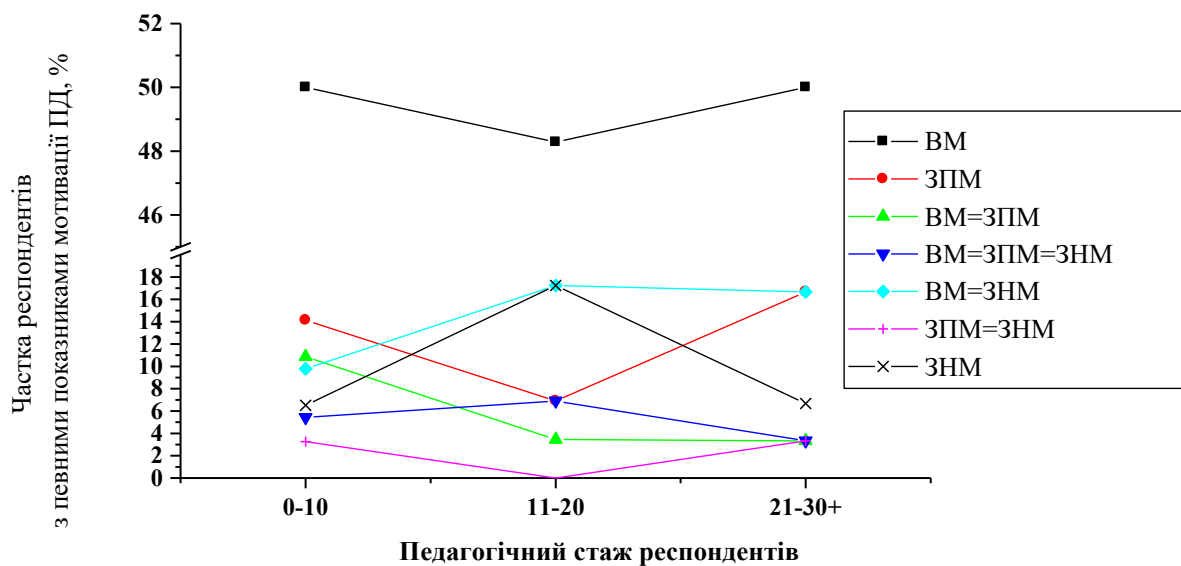

Рис. 2. Мотивація професійної діяльності залежно від педагогічного стажу [номер джерела⁴]

Не варто оформлювати посилання на ілюстрації як самостійні фрази, в яких лише повторюється те, що міститься у підписі. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, і де треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді

³ Староста В.І., Шикітка Г.М. Мотивація професійної діяльності педагогів дошкільної та початкової освіти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота.* 2021. Вип. 2(49). С. 208-214. DOI: 10.24144/2524-0609.2021.49.208-214

⁴ Староста В.І., Шикітка Г.М. Мотивація професійної діяльності педагогів дошкільної та початкової освіти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота.* 2021. Вип. 2(49). С. 208-214. DOI: 10.24144/2524-0609.2021.49.208-214

виразу у круглих дужках «(рис.3.1)» або зворот типу: «...як це видно з рис. 3.1» або «...як це показано на рис. 3.1».

4.3.2. Таблиці

Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлятися у вигляді таблиць.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву не підкреслюють.

Посилання на таблиці вказують скорочено, наприклад, «... подано в табл. 1.1.» (перша таблиця першого розділу). Таблицю бажано розміщати на одній сторінці.

Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, його можна заміняти лапками; якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами «Те ж», а далі лапками. Ставити лапки замість цифр, знаків, математичних та ін. символів, які повторюються, не слід. Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

Приклад побудови таблиці

Таблиця (номер)

Назва таблиці					
Головка					Заголовки граф
					Підзаголовки граф
Рядки					
Боковик (заголовки рядків)	Графи (колонки)				

Нижче наводимо приклад оформлення таблиці (див. табл. 1) і вказується номер джерела в квадратних дужках.

Таблиця 1

Мотиваційні комплекси професійної діяльності педагогів ДО і ПО [номер джерела⁵]

Переважаючий тип мотивації	ДО		ПО		Разом	
	N	у %	N	у %	N	у %
ВМ	31	45,59	44	53,01	75	49,67
ЗПМ	7	10,29	13	15,66	20	13,25
ВМ=ЗПМ	5	7,35	7	8,43	12	7,95
ВМ=ЗПМ=ЗНМ	6	8,82	2	2,41	8	5,30
ВМ=ЗНМ	12	17,65	7	8,43	19	12,58
ЗПМ=ЗНМ	3	4,41	1	1,20	4	2,65
ЗНМ	4	5,88	9	10,84	13	8,61
Разом	68	100,00	83	100,00	151	100,00

Примітка: N – кількість респондентів

⁵ Староста В.І., Шикітка Г.М. Мотивація професійної діяльності педагогів дошкільної та початкової освіти. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2021. Вип. 2(49). С. 208-214. DOI: 10.24144/2524-0609.2021.49.208-214

4.3.3. Формули

Під час використання формул необхідно дотримуватися певних техніко-орфографічних правил. Найбільші формули розміщують на окремих рядках. Невеликі і нескладні формули, що не мають самостійного значення, вписують всередині рядків тексту. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони дані в формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають із слова «де» без двокрапки.

Рівняння і формули треба виділяти з тексту вільними рядками. Вище і нижче кожної формули потрібно залишити не менше одного вільного рядка. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знака рівності (=) або після знаків плюс (+), мінус (-), множення (\times чи $*$) та ділення (:).

Нумерувати слід лише ті формули, на які є посилання в наступному тексті. Інші нумерувати не рекомендується. Порядкові номери позначають арабськими цифрами в круглих дужках біля правого берега сторінки без крапок від формули до її номера. Для набору формул доцільно скористатись можливостями комп'ютерного редактора формул.

4.3.4. Додатки

За необхідності до додатків доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття кваліфікаційної роботи:

- проміжні математичні доведення, формули і розрахунки;
- таблиці допоміжних цифрових даних;
- приклади опитувальних бланків та листів відповідей респондентів, малюнки респондентів,
- зміст питань анкет та загальні таблиці їх обробки,
- інструкції і методики, які розроблені в процесі виконання роботи;
- ілюстрації допоміжного характеру.

Додатки оформлюють як продовження рукопису роботи на наступних її сторінках або у вигляді окремої частини, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті.

Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках роботи, кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток ___» і велика літера, що позначає додаток, наприклад, «Додаток А».

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, «Додаток А», «Додаток В» і т.д. Один додаток позначається як «Додаток А».

При оформленні додатків окремою частиною на титульному аркуші під назвою роботи друкують великими літерами слово «ДОДАТКИ».

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А.2 - другий розділ додатка А; В. 3.1- перший підрозділ третього розділу додатка В.

Ілюстрації, таблиці і формули, які розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, (наприклад: рис. Д.1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д); формула (А.1) – перша формула додатка А.

4.4. Список використаних джерел

4.4.1. Правила цитування та посилання на використані джерела

При написанні роботи дослідник повинен давати посилання на джерела, матеріали або окремі результати, які запозичені і наводяться в роботі, або на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, питання, вивченню яких присвячена кваліфікаційна робота. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання.

Треба мати на увазі, що у разі використання запозиченого матеріалу без посилання на автора та джерело робота знімається з розгляду.

Посилання на ілюстрації, формули вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, «рис.1.2», «... у формулі (2.1)». На всі таблиці у роботі повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «... в табл. 1.2». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3». Якщо ілюстраційний матеріал **НЕ автора кваліфікаційної роботи**, то має бути відповідне посилання на працю зі списку використаних джерел.

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке дано посилання в кваліфікаційній роботі. Посилання в тексті рукопису роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, [2, с. 17], де цифра 2 – порядковий номер джерела у списку використаних джерел, а с. 17 – сторінка на яку посилається студент. Якщо проблема висвітлюється в кількох працях, то можна вказати «... у працях [1-7; 16-21]...», але якщо аналізуються конкретні тексти, таблиці, рисунки тощо, то вказуються і сторінки, наприклад, [3, с. 112; 10, с. 45].

Зазначимо, що перелік використаних джерел обов'язково серед інших має включати і сучасні праці (як правило, останніх 5-10 років видання).

4.4.2. Оформлення списку використаних джерел

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, що містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків.

Список використаних джерел слід формувати одним із таких способів:

- алфавітний – прізвища перших авторів або заголовки розміщені за алфавітом;
- хронологічний – застосовується принцип побудови за роками видання (використовується в тому випадку, якщо необхідно вказати розвиток наукової ідеї);
 - у порядку появи посилань у тексті;
 - тематичний – за темами чи розділами глав (використовується у випадку, коли необхідно підкреслити розвиток наукової ідеї).
- за видами видань – використовується для систематизації тематично однорідної літератури.

У психолого-педагогічних дослідженнях найбільш поширений алфавітний порядок. Вказані в списку публікації подають в наступному порядку:

- роботи вітчизняних й іноземних авторів, надрукованих російською та українською мовами в загальному алфавіті, зважаючи на транскрипцію написання;
- твори вітчизняних та іноземних авторів іноземними мовами.

Оформлення бібліографічних посилань у списку використаних джерел, згідно Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015, вимагає знання норм і положень стандарту щодо різних типів джерел, використовуваних знаків, принципів поділу посилань на зони.

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел, які наводять у науковій праці:

<http://lib.pnu.edu.ua/files/dstu-8302-2015.pdf>

https://kubg.edu.ua/images/stories/podii/2017/06_21_posylannia/dstu_8302.pdf

<https://cutt.ly/bUD8KV3>, <https://cutt.ly/uUD8Gm5>

Один автор

Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження. Поради молодим науковцям. Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.

Дубяга С.М. Педагогічні технології в початковій школі: навч.-метод. посіб. для студентів вищих навч. закладів напряму підготовки «Початкова освіта». Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького. Мелітополь, 2015. 160 с.

Кислий В.М. Організація наукових досліджень : навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2019. 224 с.

Шевченко Ю. М. Глосарій термінів до вивчення дисципліни «Духовно-моральний розвиток молодших школярів в крос-культурному просторі» [для студ. спеціальності «Початкова освіта»]. Мелітополь : МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2019. 50 с.

[Ochrana F.](#) Metodologie, metody a metodika vědeckého výzkumu. Univerzita Karlova, 2019. 150 s.

Два автори

Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень : Навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. 260 с.

Кадемія М. Ю., Шахіна І. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі: Навч. посібник. Вінниця, ТОВ «Планер». 2011. 220 с.

Три автори

Ладанюк А.П., Власенко Л.О., Кишенько В.Д. Методологія наукових досліджень. К.: Вид. Ліра-К., 2018. 352 с.

Лузан П.Г., Сопівник І.В., Виговська С.В. Основи науково-педагогічних досліджень. Київ: Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2010. 366 с.

Чотири і більше авторів

Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н.Г.Сорокіної, А.Є.Артюхова, І.О.Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 171 с.

Артюх С.Ф., Лізан І.Я., Голоп'яров І.В., Несторук Н.А. Основи наукових досліджень: підручник. Х.: УПА, 2006. 277 с.

Багатотомний документ

Історія Національної академії наук України, 1941–1945 / [упоряд. Л. М. Яременко та ін.]. К. : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2007. Ч. 2 : Додатки, 2007. 573 с.

Матеріали/тези конференції

Староста В.І., Русин В.В. Деякі засоби дистанційного навчання майбутніх учителів початкових класів під час пандемії Covid-19. Початкова освіта: історія,

проблеми, перспективи: матеріали II-ї Міжн. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Ніжин, 21 жовтня 2021 р.). Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. С. 149-151.

Староста Володимир. Оцінка педагогами власного рівня допитливості, творчого інтересу та прагнення до творчих досягнень. Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : матеріали V Міжн. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Вінниця, 22-23 квітня 2021 р.). Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2021. Вип. 10. С. 316-320.

Словники

Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. К.: Либідь. 1997. 376 с.

Дисертації

Коваленко В.В. Використання WEB-орієнтованих і мультимедійних технологій у формуванні соціальної компетентності молодших школярів : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.10. Нац. акад. пед. наук України. Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. 2018. 286 с.

Ростикус Н.П. Система ситуаційних вправ як засіб формування діалогічного мовлення учнів початкових класів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київський університет імені Бориса Грінченка. 2019. 368 с.

Автореферати дисертацій

Попадич О.О. Теорія і практика підготовки майбутніх учителів до формування правової компетентності учнів початкової школи. автореф. дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький національний університет. Хмельницький, 2021. 40 с.

Чужа Н.П. Формування естетичного досвіду молодших школярів засобами українських народних паремій : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Нац. акад. пед. наук України. Ін-т проблем виховання. К., 2018. 23 с.

Частина книги, періодичного продовжуваного видання/стаття в журналі

Староста В.І., Шикітка Г.М. Мотивація професійної діяльності педагогів дошкільної та початкової освіти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота.* 2021. Вип. 2(49). С. 208-214. DOI: 10.24144/2524-0609.2021.49.208-214.

[Acar, Aylin; Kayaoglu, Mustafa Naci. MOODLE as a Potential Tool for Language Education under the Shadow of COVID-19. Eurasian Journal of Educational Research. 2020. Issue: 90. P. 67-82. Retrieved from: <https://eric.ed.gov/?id=EJ1284359> \(accessed on 05.02.2021\).](#)

Електронні ресурси

Звіт ректора Ужгородського національного університету Смоланки Володимира Івановича за 2020 рік. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/31322> (дата звернення: 04.04.2021).

Ужгородський національний університет URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/> (дата звернення: 04.04.2021).

Болюбаш Н. М. Педагогічне тестування в системі LMS Moodle. *Інформаційні технології і засоби навчання.* 2017. Т. 60, № 4, С. 116-127. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1726> (дата звернення: 12.06.2021).

Cole, J., & Foster, H. (2007). Using MOODLE: Teaching with the Popular Open Source Course Management System (2nd ed.). Sebastopol, California: O'Reilly. 266 p. Retrieved from: <https://issuu.com/tparks/docs/moodle> (accessed on 05.01.2021).

Законодавчі та нормативні документи

Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19:

Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.03.2020 № 406.
URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-organizacijni-zahodi-dlya-zapobigannya-poshirennyu-koronavirusu-s-ovid-19> (дата звернення: 15.03.2021).

Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25.04.2019 р. № 2704-VIII: станом на 19 квіт. 2020 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19> (дата звернення: 15.03.2021).

Архівні документи

Наукове товариство ім. Шевченка. *Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України*. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1-7.

Автоматичне оформлення посилань за ДСТУ 8302:2015 онлайн

За допомогою сервісу «[Grafati](https://www.grafiati.com/uk/)» можна оформлювати посилання для наукових і дипломних робіт, дисертацій і т. ін. онлайн. Програма генерує посилання відповідно до вимог стандарту. Щоб скористатися нею, перейдіть на [головну сторінку сайту](https://www.grafiati.com/uk/), <https://www.grafiati.com/uk/> оберіть ДСТУ 8302:2015 у списку стилів та заповніть поля у формі додавання джерела, попередньо обравши його тип.

5. ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

5.1. Порядок допуску кваліфікаційних робіт до захисту

Студент здійснює підготовку й написання кваліфікаційної роботи під керівництвом наукового керівника й зобов'язаний подавати йому роботу для перевірки в установлені терміни відповідно до індивідуального плану написання роботи.

Обов'язковим є публічний розгляд поточних результатів виконання роботи на засіданнях кафедри в упродовж навчального року та захист у спеціально створеній екзаменаційній комісії/ЕК. Студент подає на попередній захист роботу в завершеному, але не зшитому вигляді. У разі повної відповідності встановленим вимогам робота зшивається у тверду обкладинку. У кінці роботи підшиваються пусті файли для розміщення відгуку наукового керівника й рецензії тощо. Електронний варіант кваліфікаційної роботи (у форматі doc або rtf) подається студентом до бібліотеки кафедри/університету.

Робота допускається до захисту, якщо вона має:

- відгук наукового керівника роботи;
- заключення рецензента, якого призначають попередньо на засіданні кафедри;
- пройшла перевірку на плагіат.

У відгуку керівника встановлюється: актуальність обраної теми, повнота і докладність розв'язання завдань, достовірність і новизна отриманих результатів, адекватність використаних наукових методів досліджень, грамотність і стильова майстерність автора тощо.

Робота також має мати реєстраційний номер, дату та підпис методиста кафедри. **Допуск до захисту здійснюється завідувачем кафедри**, який приймає позитивне рішення на підставі викладеного вище або підсумків попереднього захисту роботи на кафедрі, якщо це оформлено відповідним протоколом засідання кафедри. Допуск підтверджується візою завідувача у висновках кафедри. Списки студентів, допущених до захисту, затверджуються деканом факультету.

Перевірка на унікальність проводиться на основі наданого електронного варіанту роботи у форматах *.docx (*.doc) або *.pdf, за допомогою системи «UNICHECK». **UNICHECK** (раніше UNPLAG) – це сервіс з перевірки робіт на ознаки плагіату, який

вчасно надає підтримку своїм користувачам та може адаптувати систему відповідно до потреб навчальних закладів. В УжНУ здійснюється перевірка на виявлення збігів/ідентичності/схожості в текстах засобами сервісу перевірки на плагіат Unichek та StrikePlagiarism.com. Координатор: Товт Крістіна Робертівна. e-mail: Kristina.tovt@uzhnu.edu.ua.

Робота, в якій виявлені принципові недоліки у прийнятих рішеннях, обґрунтуваннях та висновках, суттєві відхилення від вимог державних стандартів, до захисту в ДЕК не допускаються. Рішення про це приймається на засіданні кафедри, витяг з протоколу якого разом зі службовою запискою завідувача кафедри подаються декану факультету для підготовки матеріалів до наказу ректора про відрахування студента.

Форма відгуку визначається кафедрою. Науковий керівник може висловити зауваження і вказати на недоліки виконаної роботи. Останнє речення відгуку має містити фразу про те, відповідає чи не відповідає робота вимогам, які висуваються до (напр., бакалаврськи/магістерських) робіт – «повністю відповідає», «в основному відповідає», «повністю не відповідає»; чи може бути допущена до захисту. Підпис наукового керівника має супроводжуватись розшифровкою його прізвища, ім'я, по-батькові, зазначенням місця роботи, посади, наукового ступеня, вченого звання.

У рецензіях обов'язково слід відобразити такі моменти: адекватність змісту роботи заявленій темі (назві) і меті; повнота і докладність розв'язання завдань; новизна й достовірність отриманих результатів; практична цінність роботи та можливість реалізації запропонованих автором рекомендацій. Зміст рецензії та критерії оцінювання кваліфікаційної роботи оформлюється згідно зразка (див. додаток Ж). Рецензент може висловити зауваження і вказати на недоліки роботи. В останньому реченні рецензент зазначає, якої оцінки, на його думку, заслуговує робота. Негативна рецензія не є підставою для відхилення роботи від її захисту.

Студент має отримати рецензію на свою роботу. Внутрішніми рецензентами можуть бути професори і доценти факультету. Зовнішніми рецензентами можуть бути фахівці, які працюють в організаціях, наукових установах і ЗВО у тій галузі, якої стосується тема рецензованої роботи. Рецензія має бути надрукована на бланку установи, де працює рецензент. Підпис рецензента має супроводжуватись розшифровкою його прізвища, ім'я, по-батькові, зазначенням місця роботи, посади, наукового ступеня, вченого звання, а також має бути засвідчений печаткою.

Кваліфікаційна робота до захисту не допускається, якщо вона:

- представлена науковому керівникові на перевірку з порушенням термінів, установлених індивідуальним планом студента щодо виконання дипломної роботи;
- не має відгуку наукового керівника або рецензії;
- не передано електронний варіант роботи до бібліотеки кафедри/університету.

Типові помилки в написанні та оформленні роботи:

1. Зміст роботи не відповідає її завданням, або не розкриває тему цілком чи в її основній частині. Сформульовані розділи (підрозділи) не відбивають реальну проблемну ситуацію, стан об'єкта.
2. Робота містить багато граматичних і стилістичних помилок.
3. Мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не описує специфіку об'єкта і предмета дослідження.
4. Автор не виявив самостійності, робота являє собою компіляцію або плагіат.
5. Не зроблено глибокого і всебічного аналізу сучасних офіційних і нормативних документів, нової спеціальної літератури (останні 5-10 років) з теми дослідження.

6. Аналітичний огляд вітчизняних і зарубіжних публікацій з теми роботи має форму анотованого списку і не відбиває рівня досліджуваної проблеми.

7. Не розкрито зміст та організацію проведеного експериментального дослідження (його суть, тривалість, місце проведення, кількість обстежуваних, їхні характеристики), поверхово висвітлено стан практики.

8. Кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають поставленим завданням.

9. Відсутність або помилка посилань. Наприклад, у роботі немає посилань на першоджерела або вказані не ті, з яких запозичено матеріал; таблиці та рисунки пронумерованими з порушенням правил нумерації; не вказано посилання на джерела, з яких ці таблиці чи рисунки взято.

10. Бібліографічний опис джерел у списку літератури наведено довільно, без додержання вимог державного стандарту тощо.

5.2. Процедура проходження захисту та орієнтовні критерії оцінювання

Критерії оцінювання за національною шкалою та шкалою ECTS (табл. 2) розробляються та затверджуються кафедрою.

Таблиця 2

Критерії оцінювання за шкалою ECTS

Шкала ECTS	Орієнтовні критерії
A	Робота відповідає всім вимогам, немає суттєвих зауважень; обґрунтовано актуальність теми; тему розкрито повністю; робота має теоретичне й практичне значення; доповідь на захисті є логічною, змістовною, проголошена з вільним оперуванням матеріалу; рецензія позитивна; відповіді на питання членів ЕК вичерпні й переконливі; робота повністю відповідає встановленим вимогам.
B	Робота відповідає всім вимогам, має практичне значення. Захист показав обізнаність студента в предметі дослідження.
C	Робота відповідає всім вимогам, але не має суттєвого та практичного значення. Захист загалом засвідчив обізнаність студента в предметі дослідження
D	Робота загалом відповідає вимогам, але немає практичного значення. Робота має деякі зауваження. Захист засвідчив не повну обізнаність студента в предметі дослідження.
E	Робота загалом відповідає вимогам, але немає практичного значення. Робота має суттєві зауваження. Захист засвідчив суттєві недоліки та не повну обізнаність студента в предметі дослідження.
F	Робота не відповідає вимогам, має багато суттєвих зауважень. Захист засвідчив відсутність необхідної підготовки студента, необізнаність студента в предметі дослідження. Необхідно доопрацювати роботу, але повторний захист можливий.
FX	Робота не відповідає вимогам, захист показав відсутність необхідної підготовки студента та повну необізнаність студента в предметі дослідження. Тому повторний захист неможливий, студент повинен отримати нову тему.

На одному засіданні ЕК із захисту ДР відповідного бажано планувати не більше 12 захистів. Тривалість захисту одної роботи повинна бути в межах 30-40 хвилин.

Захист, як правило, проводиться у такій послідовності:

- оголошення секретарем ЕК прізвища, імені та по батькові дипломника, теми його ДР;

- доповідь студента (10-15 хвилин) у довільній формі про сутність роботи, отримані результати та ступінь виконання завдання на дипломне проектування. При цьому можуть використовуватися різні форми візуалізації доповіді: мультимедійні проектори, аудіо-, відеоапаратура тощо;

- відповіді на запитання членів комісії;
- оголошення секретарем ЕК відгуку керівника або виступ керівника зі стислою характеристикою роботи випускника в процесі дипломного проектування, ступеня його самостійності у вирішенні завдань ДР, сильні та слабкі сторони як майбутнього фахівця, можливість присвоєння кваліфікації, особиста думка щодо подальшого використання;

- оголошення секретарем ЕК рецензії на дипломну роботу;

- відповіді студента на зауваження керівника роботи та рецензента;

- оголошення голови ЕК про закінчення захисту.

Перескладання державного іспиту або повторний захист роботи з метою підвищення оцінки не дозволяється.

Державній екзаменаційній комісії не пізніше до одного дня захисту кваліфікаційних робіт подаються:

деканатом:

- наказ про допуск до захисту кваліфікаційних робіт зі спеціальності;

- наказ (витяг з наказу) про затвердження персонального складу комісії зі спеціальності;

- зведена відомість про виконання навчального плану;

- списки студентів, допущених до захисту кваліфікаційних робіт;

кафедрою:

- повний текст кваліфікаційних робіт;

- ілюстративний матеріал до кваліфікаційної роботи (якщо його передбачено специфікою напряму підготовки);

- матеріали, що характеризують наукову (творчу) і практичну цінність виконаної роботи: друквані статті тощо (якщо вони є);

- відгук наукового керівника;

- рецензія (завірена, якщо вона зовнішня).

Студент під час захисту своєї роботи повинен у стислому вигляді:

- обґрунтувати актуальність теми та схарактеризувати структуру роботи;

- визначити об'єкт та предмет дослідження;

- висвітлити постановку проблеми за темою дослідження;

- стисло викласти найбільш важливі положення та основний зміст роботи;

- описати методику й результати дослідження;

- представити результати апробації роботи;

- окреслити можливості практичного використання результатів роботи;

- визначити перспективи подальших досліджень з обраної тематики.

Доповідь студента на захисті кваліфікаційної роботи бакалавра/магістра – до 10 хвилин.

Студент готує до захисту ілюстративний матеріал у вигляді презентації за допомогою програмного продукту Microsoft Office PowerPoint та/або роздаткового матеріалу, який містить таблиці, графіки, діаграми, схеми тощо, на які посилається автор у своїй доповіді, а також основні висновки та пропозиції, сформульовані в результаті дослідження. Доповідь, необхідну кількість та зміст ілюстрацій студент визначає самостійно, але погоджує з науковим керівником (рекомендується з орієнтовного розрахунку 2 слайди на хвилину промови).

Типові помилки під час виступу: зловживання іноземною термінологією і поняттями, які ускладнюють сприйняття головної думки; надмірна гучність голосу чи монотонна інтонація, без акцентів на важливі моменти доповіді тощо (слухачі через кілька хвилин не сприймають таку мову); побудова складних речень з кількістю слів понад 14-15. Такі фрази не сприймаються через надмірно складну граматичну конструкцію; наявність слів-паразитів («так», «значить» тощо); надмірна кількість цифрової інформації.

ЕК оцінює:

- виступ студента на публічному захисті роботи;
- якість унаочнення виступу;
- відповіді на запитання.

За результатами захисту кваліфікаційної роботи ЕК на своєму закритому засіданні ухвалює рішення щодо оцінки кожної роботи індивідуально та про присвоєння студенту кваліфікації з видачею йому диплома державного зразка (установленого зразка або з відзнакою).

У разі недосягнення згоди між членами ЕК щодо оцінки кваліфікаційної роботи, голос голови комісії є вирішальним. Рішення ЕК оголошується прилюдно в день захисту кваліфікаційних робіт. Воно є остаточним і оскарженню не підлягає. Оцінка, визначена комісією, відображається в протоколі ЕК та залікових книжках.

Під час захисту кваліфікаційних робіт ведеться протокол засідання ЕК, у якому відображаються всі питання до студента. Окремо зазначається думка членів ЕК про практичну цінність і рекомендації щодо використання пропозицій автора та рекомендації щодо подальшого навчання в аспірантурі.

Після завершення роботи ЕК її голова складає звіт, у якому зазначає якісні та кількісні показники захисту, пропозиції щодо вдосконалення кваліфікаційних досліджень. Кваліфікаційні роботи після захисту передаються на кафедру, де вони реєструються в спеціальних журналах і протягом п'яти років зберігаються. Відповідальність за їх збереження покладається на матеріально відповідальних осіб кафедри.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н.Г.Сорокіної, А.Є.Артюхова, І.О.Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 171 с.
2. Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень : Навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. 260 с.
3. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження. Поради молодим науковцям. Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.
4. Каламбет С.В., Іванов С.І., Півняк Ю.В. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. Дніпропетровськ: Вид-во Маковецький, 2015. 191 с.
5. Кислий В.М. Організація наукових досліджень : навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2019. 224 с.
6. Лузан П.Г., Сопівник І.В., Виговська С.В. Основи науково-педагогічних досліджень. Київ: Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2010. 366 с.
7. Староста В.І. Методологія наукових досліджень: навчально-методичний посібник для самостійної роботи здобувачів освіти. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2021. 64 с.
8. Староста Володимир. Педагогічні дослідження: Методичні матеріали для практичних занять та самостійної роботи студентів. Ужгород: Видавництво «ФОРМ Сабов А.М.», 2019. 32 с.
9. Шейко В.М., Кушнаренко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.]. 5-е вид., стер. К. : Знання, 2006. 307 с.
10. Juszyk S. Metodológia empirického výskumu v spoločenských vedách. Bratislava: IRIS, 2006. 138 s.
11. [Ochrana F.](#) Metodologie, metody a metodika vědeckého výzkumu. Univerzita Karlova, 2019. 150 s.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Наукова періодика України. URL: <http://journals.uran.ua/>
2. [Державна науково-педагогічна бібліотека України](#) імені В.О. Сухомлинського. URL: <https://dnpb.gov.ua>.
3. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання: Нац. стандарт України. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/files/dstu-8302-2015.pdf>
4. МОН України URL: <https://mon.gov.ua>.
5. Наукові фахові видання України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/nauka/atestaciya-kadriv-vishoyi-kvalifikaciyi/naukovi-fahovi-vidannya>.
6. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <https://nbuv.gov.ua>.
7. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти. Постанова Кабінету Міністрів України № 87 від 21 лютого 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>
8. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з

початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» Наказ Міністерства економіки № 2736 від 23.12.2020 р. – URL: <https://cutt.ly/zUDSsNq>

9. Приклади оформлення літературних джерел згідно ДСТУ 8302:2015. URL: <http://library.nlu.edu.ua/Biblioteka/sait/nauka/gost/spisok-DSTU.pdf>

10. Положення про академічну доброчесність в ДВНЗ «УжНУ». URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/12223>.

11. Положення про дипломну роботу (дипломний проект). URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/11106>.

12. Про авторське право і суміжні права: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.

13. Про вищу освіту: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1556-18>.

14. Про захист персональних даних: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2297-17>.

15. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.

16. Про освіту: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

17. Реєстр наукових фахових видань України. URL: <http://resources.ukrintei.ua/refer/search>.

ДОДАТКИ

Додаток А

Пріоритетні напрями (тематика) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок Національної академії педагогічних наук України на 2018–2022 рр.

Наводимо деякі напрями і тематику (повний перелік див. <http://naps.gov.ua/ua/press/announcements/1315/>)

Напря́м. Розвиток світової і національних освітніх систем.

Порівняльні дослідження освіти, педагогіки. Методологічні і теоретичні проблеми порівняльних досліджень у галузі освіти, педагогіки. Розвиток формальної, неформальної та інформальної освіти у різних країнах і регіонах світу. Тенденції розвитку педагогічної освіти у зарубіжних країнах. Міжкультурна освіта для гармонізації полікультурного середовища. Нормативно-правове забезпечення розвитку освіти в країнах ЄС.

Напря́м. Якість освіти. Інформаційне освітнє середовище.

Методи і способи оцінювання якості освіти. Контроль, діагностики й оцінювання результатів освітньої діяльності. Методологія і технології моніторингових досліджень в освіті. Тестові технології в оцінюванні якості освіти. Теоретико-методологічні, методичні та технологічні засади інформатизації освіти. Інформаційно-аналітичний супровід освітньої діяльності, проектування інформаційно-освітнього середовища та електронних ресурсів. Розвиток особистості у віртуальному освітньому просторі. Формування інформаційної культури суб'єктів освітнього процесу та забезпечення інформаційної безпеки освітньої діяльності в мережах. Методи і засоби медіа-освіти. Створення і застосування комп'ютерно орієнтованих навчальних систем, мультимедійних технологій, електронних ресурсів і засобів навчання на основі ІКТ. Теоретичні та методичні засади розроблення навчальних SMART-комплексів.

Напря́м. Педагогіка і психологія освітнього процесу.

Принципи, закони і закономірності освітнього процесу. Теорії і моделі дидактичних і методичних систем. Дидактичні засади освіти для стійкого розвитку. Індивідуалізація і диференціація навчання і виховання. Індивідуально-психологічні відмінності учнів та їх урахування в освітньому процесі. Дидактичні моделі та педагогічні технології особистісно орієнтованого навчання. Компетентнісний підхід в освіті. Дидактичні засади, методика і технології формування ключових (загальних і предметних) компетентностей в освітньому процесі. Дидактичні засади інноваційних методів і технологій навчання. Дидактичні засади і технології інтегрованого навчання. Виявлення обдарованості дітей та розвиток їхніх здібностей в освітньому процесі. Формування наукового світогляду учнів, системного і критичного мислення учнів та студентів. Методологія дидактичних досліджень. Основи дидактичного експерименту. Психологічні механізми і педагогічні умови реалізації в освітньому процесі гуманістичної парадигми, взаємозв'язки освіти, навчання, виховання і розвитку особистості. Саморозвиток і самореалізація особистості в освітньому просторі. Психолого-педагогічний супровід сімейного виховання.

Напря́м. Формування змісту освіти різних її складників.

Фундаменталізація та гуманітаризація змісту освіти. Дидактичні засади проектування підручників та інших видів навчальної літератури. Оновлення змісту педагогічної освіти в контексті викликів глобалізації.

Напря́м. Дошкільна освіта.

Розвиток дошкільної освіти в Україні й світі. Інтелектуально-пізнавальний, емоційно-ціннісний, духовно-моральний, соціально-комунікаційний, творчий та художній розвиток дітей дошкільного віку. Реалізація компетентнісного підходу в дошкільній освіті на засадах наступності. Освітній розвиток дитини раннього віку. Взаємодія закладу дошкільної освіти, сім'ї і початкової школи. Створення індивідуального розвивального середовища

дошкільника в закладах дошкільної і позашкільної освіти. Соціалізація (реальна і віртуальна) дитини дошкільного віку. Громадянське та національно-патріотичне виховання дітей дошкільного віку. Виховання дошкільника у полікультурному середовищі.

Напрямок. Повна загальна середня освіта. Спеціалізована освіта.

Реалізація дидактичних принципів у навчанні різних предметів і курсів. Теорія і методика навчання різних предметів і курсів у початковій школі, гімназії і ліцеї, закладах спеціалізованої освіти. Дидактико-методичні засади наукової освіти. Методика і технології STEM-освіти. Форми і методи профорієнтаційної роботи в різних типах закладів освіти. Особливості організації освітнього процесу в малокомплектній сільській школі. Організаційно-методичні засади формування мережі початкових шкіл, гімназій і ліцеїв, закладів спеціалізованої освіти. Особливості функціонування опорних шкіл і філій закладів початкової освіти. Оздоровча функція шкільної освіти та екологічне спрямування освітнього процесу в школі. Забезпечення наступності в навчанні на різних рівнях освіти.

Напрямок. Вища освіта.

Роль і місце вищої освіти в освітній і науковій сферах, забезпеченні дослідницько-інноваційного типу прогресу. Реформування вищої освіти України на засадах принципів та інструментів Болонського процесу. Постнекласична модель вищої освіти: закономірності і тенденції розвитку. Забезпечення і вдосконалення якості вищої освіти. Рейтингові механізми оцінювання якості діяльності закладів вищої освіти. Науково-методологічний супровід стандартів, моніторингу якості вищої освіти. Компетентнісний підхід до формування змісту вищої освіти та механізми визначення компетентності випускників закладів вищої освіти. Розроблення, теоретико-методологічне обґрунтування та методичний супровід сучасних моделей фінансування вищої освіти. Синергія вищої освіти, науки та виробництва як головний ресурс суспільства знань. Дистанційна та дуальна вища освіта. Рівнева, галузева, типологічна і мережева структуризація вищої освіти: моделі і механізми її оптимізації. Цілеутворюючий алгоритм професіоналізації і соціалізації вищої освіти. Теоретико-методологічні засади модернізації педагогічної освіти, підготовки здобувачів з вищою освітою для регульованих професій. Демократизація та децентралізація системи вищої освіти: автономія та академічні свободи. Лідерство у вищій освіті. Студентський фактор в модернізації вищої освіти, засади студентоцентризму. Інтернаціоналізація вищої освіти. Напрями і технології реалізації політики розширення експорту освітніх послуг. Методологічна стратегія полікультурної освіти доби постмодернізму у вищій освіті. Технології розвитку різних видів обдарованості особистості та формування креативності і нелінійності мислення майбутнього фахівця з вищою освітою. Особливості управління закладом вищої освіти як суб'єктом ринку освітніх послуг.

Напрямок. Освіта дорослих. Післядипломна освіта.

Сучасні технології навчання дорослих для професійної діяльності. Теорія і методика підготовки фахівців до особистісного і професійного самовдосконалення в умовах післядипломної освіти.

Напрямок. Теорія і технології виховання. Позашкільна освіта.

Моральне виховання. Громадянське виховання. Національно-патріотичне виховання. Військово-патріотичне виховання. Трудове виховання. Формування готовності до підприємницької діяльності. Формування фізичної активності та здорового способу життя. Міжкультурне виховання особистості в контексті європейських цінностей. Виховання в умовах пограниччя. Розвиток особистості засобами мистецької освіти. Екологічна освіта дітей та молоді у контексті забезпечення стійкого розвитку суспільства. Розвиток особистості у безпечному і відкритому середовищі дитячих, молодіжних об'єднань. Інноваційний зміст і технології позашкільної освіти. Використання освітнього потенціалу позашкільної освіти для розвитку компетентностей особистості.

Напрямок. Освіта дітей з особливими освітніми потребами. Інклюзивна освіта.

Теоретико-методологічні основи психолого-педагогічного та реабілітаційного супроводу осіб з особливими освітніми потребами. Корекційно-розвивальна складова

навчання дітей з особливими освітніми потребами у різних інституційних умовах. Психолого-педагогічне діагностування розвитку дітей з особливими освітніми потребами різних вікових груп. Стратегії і технології інклюзивного навчання осіб з особливими освітніми потребами. Навчально-методичне забезпечення всіх ланок освіти осіб з особливими освітніми потребами. Психолого-педагогічні засади організації системи раннього втручання і корекції розвитку дітей з особливими освітніми потребами. Наукові засади і організаційно-педагогічні умови діяльності закладів освіти нового типу для дітей з особливими освітніми потребами, ресурсних центрів інклюзивного навчання. Технології психологічного консультування та психотерапії осіб з особливими освітніми потребами. Теоретико-методичні основи підготовки фахівців для роботи з особами з особливими освітніми потребами. Технології психолого-педагогічної підтримки батьків дітей з особливими освітніми потребами.

Додаток Б

Актуальні проблеми дисертаційних досліджень у сфері початкової освіти

Напрямок дослідження: загальні питання початкової освіти.

Мангула Т.І. Наступність у формуванні цілісного сприйняття природи між дошкільною та початковою ланками освіти : дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.09. Ін-т педагогіки АПН України. К., 2007. 20 с.

Науменко С.О. Географічна складова у змісті вітчизняної початкової освіти (перша половина ХХ століття) : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Ін-т педагогіки НАПН України. 2011. 309 с.

Рибалко О.О. Проектування електронних освітніх ресурсів навчання математики в початковій школі з використанням системи Adobe Flash : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.10. Нац. акад. пед. наук України. Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. 2017. 259 с.

Садова І.І. Психологічні чинники виникнення конфліктів у системі «вчитель-учні» початкової школи : дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. 2009. 212 с.

Уфимцева С.В. Організаційно-педагогічні умови творчого розвитку дитини в умовах навчально-виховного комплексу: дошкільний навчальний заклад – початкова школа: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2007. 21 с.

Фізеші О.Й. Початкова школа Закарпаття в системних освітніх трансформаціях другої половини ХІХ - початку ХХІ століття : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.01. Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. 2016. 586 с.

Хребтова Н.Р. Мотиваційний компонент у змісті підручників для початкової школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09. Терноп. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. 2011. 316 с.

Напрямок дослідження: підготовка майбутніх учителів початкової школи

Бережинська Т.В. Формування готовності майбутнього вчителя до оцінювання навчальних досягнень молодших школярів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Ін-т педагогіки АПН України. К., 2007. 21 с.

Біла О.О. Формування готовності студентів до активізації художньої діяльності молодших школярів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Ізмаїльський держ. педагогічний ін-т. Ізмаїл, 1999. 208 с.

Бірюк Л.Я. Теорія і технології формування комунікативної компетентності з російської мови майбутнього вчителя початкових класів у процесі професійної підготовки: автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького. Черкаси, 2012. 40 с.

Безкопильний О.О. Система підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'я збережувальної діяльності в основній школі. Автореф. дис. ... докт. пед. наук.

13.00.04. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Київ, 2020. 42 с.
https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/avtoref/D_26.053.19/Bezkopulnyi.pdf

Бужина І.В. Теорія і практика підготовки майбутніх учителів до формування гуманістичних відносин молодших школярів: автореф. дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04. К., 2005. 42 с.

Волик Л.В. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до полікультурного виховання учнів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. 2005. 229 с.

Волик О.Ю. Післядипломна підготовка вчителів до розвитку творчого потенціалу молодших школярів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Нац. акад. пед. наук України. Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. 2017. 296 с.

Воскобойнікова Г.Л. Теоретичні і методичні основи формування медико-валеологічної компетентності у майбутніх учителів початкової школи : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Ін-т пед. освіти і освіти дорослих Нац. акад. пед. наук України. 2013. 558 с.

Долинський, Б.Т. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до формування

здоров'язберезувальних навичок і вмінь у молодших школярів у навчально-виховній діяльності : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Держ. закл. «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К.Д.Ушинського». 2011. 549 с.

Дудчак Г.І. Педагогічне керівництво самостійною роботою майбутніх учителів початкових класів в умовах ступеневої освіти : дис. на здоб. наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельниц. гуманіт.-пед. акад. 2014. 251 с.

Жук М.І. Професійна підготовка майбутнього вчителя початкових класів в умовах модернізації змісту освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Ін-т вищ. освіти Нац. акад. пед. наук України. 2015. 291 с.

Ігнатенко С.А. Педагогічні технології формування культури безпеки життєдіяльності майбутніх учителів початкової школи: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. ДВНЗ «Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди». Переяслав, 2020. 20 с.
<https://drive.google.com/file/d/1RIXNnRn4P9Fncpf15LlcUbbhXuI9R4rr/view>

Ізотова Л.В. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до розвитку творчих можливостей молодших школярів у процесі навчання математики : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Херсон. держ. ун-т. 2004. 278 с.

Калюжка Н. С. Формування риторичних умінь у фаховій підготовці майбутніх учителів початкової школи: автореф. дис. ... канд. пед. наук. 13.00.04. ДВНЗ «Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди». Переяслав-Хмельницький, 2011. 19 с.

Кипиченко Н.С. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи у процесі педагогічної практики : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київський університет імені Бориса Грінченка. 2016. 311 с.

Колбіна Л.А. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування соціально-ціннісних орієнтацій у молодших школярів : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. 2008. 306 с.

Комар О.А. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології: автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04; Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. Черкаси, 2011. 40 с.

Котун К.В. Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи в університетах Фінляндії : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Ін-т пед. освіти і освіти дорослих Нац. акад. пед. наук України. 2015. 278 с.

Красовська О.О. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у галузі мистецької освіти засобами інноваційних технологій: автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. Житомир, 2017. 44 с.

Малишева Л.С. Формування здоров'язберезувальної компетентності майбутніх учителів початкової школи в освітньому середовищі педагогічного коледжу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Сум. держ. пед. ун-т ім. А.С.Макаренка. 2018. 294 с.

Малишевська І.А. Підготовка майбутнього вчителя початкових класів до використання природотерапії у роботі з учнями початкової школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Ін-т пед. освіти і освіти дорослих Нац. акад. пед. наук України. 2011. 254 с.

Моцик Р.В. Формування готовності майбутніх учителів початкових класів використовувати персональний комп'ютер як засіб навчальної діяльності : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Ін-т вищ. освіти АПН України. 2009. 246 с.

Музика Ю.О. Підготовка майбутніх учителів до формування логічного мислення молодших школярів : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К.Д.Ушинського. 2009. 268 с.

Муковіз О.П. Теоретичні та методичні засади дистанційного навчання у системі неперервної освіти вчителів початкової школи : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. 2017. 576 с.

Олійник О.В. Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування конструктивних умінь молодших школярів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Нац. акад. пед. наук України. Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. 2017. 285 с.

Пальшкова І.О. Формування професійно-педагогічної культури майбутнього вчителя початкової школи: практико-орієнтований підхід : дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. 2009. 475 с.

Петухова Л.Є. Теоретико-методичні засади формування інформатичних компетентностей майбутніх учителів початкових класів : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К.Д.Ушинського. Одеса, 2009. 40 с.

Пріма Р.М. Теоретико-методичні засади формування професійної мобільності майбутнього фахівця початкової освіти : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. 2010. 466 с.

Попадич О.О. Теорія і практика підготовки майбутніх учителів до формування правової компетентності учнів початкової школи. автореф. дис. ... д-ра. пед. наук. 13.00.04. Хмельницький національний університет. Хмельницький, 2021. 40 с.

Снігур О.М. Формування вмінь використовувати засоби інформаційних технологій у майбутній професійній діяльності вчителя початкової школи : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09. Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. 2007. 229 с.

Суховірський О.В. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційних технологій : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Ін-т педагогіки АПН України. 2005. 303 с.

Ткаченко Л.І. Формування критичного мислення у майбутніх учителів початкової школи у процесі професійної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. 2015. 278 с.

Удовиченко І.В. Наступність екологічного виховання учнів початкової та основної школи в курсах природничого циклу : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Сумський держ. пед. ун-т ім. А.С. Макаренка. 2006. 229 с.

Федірчик Т.Д. Теоретико-методичні засади розвитку педагогічного професіоналізму молодого викладача вищої школи в процесі науково-педагогічної діяльності : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. Київ, 2016. 40 с.

Хижняк І.А. Теорія і практика підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання засобів електронної лінгвометодики в професійній діяльності: автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Держ. ВНЗ «Донбас. держ. пед. ун-т». Слов'янськ, 2017. 40 с.

Хомич Л.О. Система психолого-педагогічної підготовки вчителя початкових класів : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. 1999. 427 с.

Цюняк О.П. Формування професійної культури майбутніх магістрів початкової освіти у вищих навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Ін-т пед. освіти і освіти дорослих Нац. акад. пед. наук України. 2015. 220 с.

Чорней І.Д. Формування готовності студентів до інноваційної виховної діяльності з молодшими школярами у процесі педагогічної практики : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. 2012. 293 с.

Чумахідзе Т.Л. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до організації дослідницької роботи молодших школярів у природі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. РВНЗ «КГУ» (м. Ялта). 2013. 308 с.

Шапошнікова І.М. Підвищення ефективності підготовки майбутніх вчителів початкової школи до проектування уроку: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01. Київський педагогічний ін-т ім. М.П.Драгоманова. К., 1993. 24 с.

Шульга А.В. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до роботи з батьками молодших школярів з неповних сімей : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. 2017. 289 с.

Яців С. О. Формування кооперативних умінь майбутнього вчителя початкової школи засобами інтерактивних технологій: автореф. дис. ... канд. пед. наук. 13.00.04. Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. Київ, 2011. 20 с.

Напрямок дослідження: навчання та виховання молодших школярів

Барбашова І.А. Дидактична система сенсорного розвитку молодших школярів : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.09. Бердян. держ. пед. ун-т. 2018. 521 с.

Басюк Н. А. Формування почуття відповідальності у молодших школярів : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. 2005. 292 с.

Басюк Н.А. Формування почуття відповідальності у молодших школярів : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. 2005. 292 с.

Безлюдна Н.В. Ідеї розвивального навчання молодших школярів у творчій спадщині В.О.Сухомлинського : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Уман. держ. пед. ін-т ім. Павла Тичини. 1998. 210 с.

Бібік Н. М. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів : дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01. Ін- педагогіки АПН України. 1998. 380 с.

Борисенко М.Ю. Методика навчання арифметичного матеріалу учнів початкової школи з використанням мультимедійних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Донецький нац. ун-т. 2015. 286 с.

Варакута О.М. Дидактичні умови формування природничих понять в учнів початкових класів : Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09. Терноп. держ. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. 2001. 219 с.

Власова В.Г. Формування естетичного ставлення молодших школярів до навколишнього світу засобами образотворчого мистецтва: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т проблем виховання. Київ, 2019. 19 с.

Власюк Ж.І. Виховання почуття справедливості у молодших школярів у позаурочній діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Ін-т проблем виховання Нац. акад. пед. наук України. 2015. 222 с.

Гамза А.В. Формування текстових умінь в учнів початкових класів у процесі вивчення дієслова : дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук : 13.00.02. Київський університет імені Бориса Грінченка. 2019. 216 с.

Геник М.С. Формування морально-етичних цінностей молодших школярів засобами українського народознавства : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Ін-т проблем виховання АПН України. 2008. 216 с.

Герлянд Т.М. Соціальний розвиток молодших школярів у групах подовженого дня : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Ін-т проблем виховання АПН України. 2007. 228 с.

Грошовенко О.П. Формування у молодших школярів дбайливого ставлення до природи у позаурочній виховній роботі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Вінниц. держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. 2007. 246 с.

Діхтяренко З.М. Виховання наполегливості молодших школярів у процесі позакласної ігрової діяльності : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. 2008. 275 с.

Дячук П.В. Дидактичні умови формування самооцінки молодших школярів у навчальній діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. 2015. 215 с.

Задорожна Г.С. Педагогічні умови правового виховання дітей 6-7-років у взаємодії сім'ї і закладу освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Сум. держ. пед. ун-т ім. А.С.Макаренка. 2018. 258 с.

Зубцова Ю.Є. Формування патріотичних якостей молодших школярів у взаємодії школи та сім'ї : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Запоріж. нац. ун-т. 2012. 258 с.

Калініченко Л.М. Формування творчого мислення учнів початкової школи у вітчизняній педагогічній думці (друга половина ХХ - початок ХХІ століття) : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Київський університет імені Бориса Грінченка. 2019. 300 с.

Качур М.М. Патріотичне виховання молодших школярів засобами художнього краєзнавства : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Ін-т проблем виховання АПН України. 2010. 217 с.

Кивлюк О.П. Формування елементів комп'ютерної грамотності молодших школярів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09. Ін-т педагогіки АПН України. К., 2007. 21 с

Коваленко В.В. Використання WEB-орієнтованих і мультимедійних технологій у формуванні соціальної компетентності молодших школярів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.10. Нац. акад. пед. наук України. Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. 2018. 286с.

Колишкіна А.П. Формування екологічно доцільної поведінки учнів початкових класів у взаємодії школи і сім'ї : дис. ... канд. пед. наук. 13.00.07. Ін-т проблем виховання Нац. акад. пед. наук України. 2014. 251 с.

Кондратюк С.М. Інтегративний підхід до виховання у молодших школярів здорового способу життя : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Сум. держ. пед. ун-т ім. А.С.Макаренка. 2003. 196 с.

Копосов П.Г. Розвиток мовлення учнів 1-2 класів у навчально-ігровій діяльності : дисертація канд. пед. наук : 13.00.02. Інститут педагогіки НАПН України. 2013. 240 с.

Крутий В.А. Активізація навчальної діяльності молодших школярів у процесі використання дидактичних ігор : дис. ... канд. пед. наук. 13.00.09. Рівнен. екон.-гуманіт. ін-т. 2001. 306 с.

Крюкова О.В. Формування екологічно доцільної поведінки молодших школярів : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Ін-т проблем виховання АПН України. 2005. 242 с.

Максимчук Г.М. Методика збагачення мовлення молодших школярів етнокультурознавчою лексикою на міжпредметній основі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. ДВНЗ «Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника». 2012. 311 с.

Мельник Ю.С. Дидактичні умови формування алгоритмічної культури молодших школярів : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09. Ін-т педагогіки АПН України. 2007. 238 с.

Мієр Т.І. Дидактичні засади організації навчально-дослідницької діяльності молодших школярів : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.09. Ін-т педагогіки Нац. акад. пед. наук України. 2017. 594 с.

Ніколенко Л.Т. Теоретичні засади навчання і виховання молодших школярів у педагогічній спадщині Я.Ф.Чепіги: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01. Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти АПН України. К., 2000. 15 с.

Оверчук В.В. Креативність як чинник саморозвитку молодших школярів : дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. Ін-т психології ім. Г.С.Костюка НАПН України. 2012. 182 с.

- Онопрієнко О.В.** Метод проектів як засіб розвитку пізнавальних інтересів молодших школярів : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09. Ін-т педагогіки АПН України. 2009. 252 с.
- Павелко В.В.** Формування знань і умінь молодших школярів у процесі навчання засобами наочності і моделювання : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09. Рівненський державний гуманітарний університет. 2009. 239 с.
- Парфілова С.Л.** Формування пізнавальної мотивації молодших школярів у процесі навчально-пошукової діяльності: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.09. Ін-т педагогіки АПН України. К., 2009. 19 с.
- Печка Л.Є.** Формування основ ціннісного ставлення до власного здоров'я дітей 6-7 року життя у взаємодії дошкільного навчального закладу і початкової школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. 2018. 283 с.
- Різник Л. М.** Екологічне виховання молодших школярів на народних природознавчих традиціях : дис. ... канд. пед. наук. 13.00.01. Ін-т педагогіки АПН України. Київ, 1995. 227 с.
- Ростикус Н.П.** Система ситуаційних вправ як засіб формування діалогічного мовлення учнів початкових класів : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київський університет імені Бориса Грінченка. 2019. 368 с.
- Ротфорт Д.В.** Формування культури здоров'я молодших школярів у взаємодії сім'ї та школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Нац. акад. пед. наук України. Ін-т проблем виховання. 2014. 271 с.
- Семенова Н.А.** Соціально-педагогічні умови виховання особистості молодшого школяра в сучасній сім'ї : дис. ... канд. пед. наук. 13.00.07. Нац. ун-т «Острозька акад.». 2005. 195 с.
- Семеняко Ю.Б.** Виховання у дітей старшого дошкільного віку основ культури використання медіапродукції у закладах дошкільної освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Бердян. держ. пед. ун-т. 2019. 302 с.
- Страшний В.І.** Виховання учнів початкових класів загальноосвітньої школи на родинних традиціях українського народу : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Ін-т проблем виховання АПН України. 2004. 171 с.
- Тернопільська В.І.** Система виховання соціально-комунікативної культури учнів загальноосвітньої школи у позаурочній діяльності : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.07. Ін-т проблем виховання АПН України. 2009. 574 с.
- Тименко В.П.** Теоретичні і методичні основи формування конструктивних умінь в учнів початкових класів : дис. ... д-ра пед. наук. 13.00.02. Ін-т педагогіки АПН України. 2010. 520 с.
- Ткачук Л. В.** Педагогічне забезпечення успіху в навчанні молодших школярів у творчій спадщині В.О. Сухомлинського : дис. ... канд. пед. наук. 13.00.01. Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань, 2001. 227 с.
- Третяк О.П.** Виховання ціннісного ставлення до людини у молодших школярів у навчально-виховному процесі : дис. ... канд. пед. наук. 13.00.07. Нац. акад. пед. наук України. Ін-т проблем виховання. 2014. 259 с.
- Чужа Н.П.** Формування естетичного досвіду молодших школярів засобами українських народних паремій : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Нац. акад. пед. наук України. Ін-т проблем виховання. К., 2018. 23 с. https://lib.iitta.gov.ua/714789/1/Chuza_aref.pdf
- Шевчук К.Д.** Формування у молодших школярів ціннісного ставлення до рідного краю: автореф. дис... канд. пед. наук. 13.00.07. Ін-т пробл. виховання АПН України. Київ, 2009. 20 с.
- Шульга І.М.** Формування валеологічної культури у старших дошкільників і молодших школярів на засадах гендерного підходу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Терноп. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. 2016. 297 с.
- Яновська Т.А.** Особливості розвитку мислення молодших школярів в умовах інтегрованого навчання : дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти АПН України. 2008. 298 с.

Янченко О.Я. Формування у молодших школярів уміння працювати з підручником : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09. Терноп. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. 2006. 228 с.

Напрямок дослідження: освіта дітей з особливими освітніми потребами; інклюзивна освіта.

Бугера Ю.Ю. Формування уваги у молодших школярів із порушенням розумового розвитку в процесі навчання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03. Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. 2017. 188 с.

Федоренко О.Ф. Педагогічний супровід молодших школярів зі зниженим слухом в умовах інклюзивного навчання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03. Ін-т спец. педагогіки Нац. акад. пед. наук України. 2015. 222 с.

Хайдарова О.С. Формування уявлень про навколишній світ у молодших школярів з інтелектуальними порушеннями : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03. Ін-т спец. педагогіки Нац. акад. пед. наук України. 2018. 272 с.

Додаток В

Приклади формулювання окремих характеристик наукового апарату дослідження на основі дисертаційних праць вчених України

Напрямок дослідження: підготовка майбутніх учителів початкової школи

Безкопильний О.О. Система підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'я збережувальної діяльності в основній школі. Автореф. дис. ... докт. пед. наук. 13.00.04. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Київ, 2020. 42 с. https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/avtoref/D_26.053.19/Bezkopulnyi.pdf

Мета дослідження полягає в розробленні та експериментальній перевірці ефективності системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати стан розробленості проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі у педагогічній теорії.

2. Теоретично обґрунтувати структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

3. Здійснити моніторинг результатів підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

4. Розробити концепцію підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

5. Здійснити розроблення системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

6. Упровадити в освітній процес закладів вищої освіти систему підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі та експериментально перевірити її ефективність.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – система підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі

Методи дослідження. Для виконання поставленої мети та розв'язання завдань дослідження використовувалися такі методи: **теоретичні**: аналіз та синтез філософських, психолого-педагогічних, науково-методичних джерел інформації, присвячених різним аспектам проблеми професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури – для з'ясування стану розробленості проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури

до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; аналіз навчальних планів і навчальних програм професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вітчизняних та закордонних закладах вищої освіти – з метою дослідження історичних аспектів та сучасного стану підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі в зарубіжних і вітчизняних закладах вищої освіти; систематизація та узагальнення – для теоретичного обґрунтування структурних компонентів готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; абстрагування та класифікація – для здійснення моніторингу результатів підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; системний аналіз, проектування та моделювання – з метою розроблення концепції та моделі системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; **емпіричні**: педагогічне спостереження та анкетування для з'ясування сучасного стану підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; педагогічне тестування для визначення рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; педагогічний експеримент для перевірки ефективності системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; **статистичні**: статистичний, порівняльний, кореляційний, факторний аналіз. Відмінність між вибірками визначали за t-критерієм Стьюдента. Визначення взаємозв'язків між досліджуваними перемінними визначали методом кореляційного та факторного аналізу. Обраховували такі показники: середнє арифметичне, середнє квадратичне відхилення, похибку середнього. Для визначення статистичної достовірності отриманих результатів задавали рівень значимості $p < 0,05$. Для розрахунків та графічного представлення результатів дослідження застосовували програми «Excel» та «Statistica».

Бужина І.В. Теорія і практика підготовки майбутніх учителів до формування гуманістичних відносин молодших школярів: автореф. дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04. К., 2005. 42 с.

Об'єкт дослідження – процес професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Предмет дослідження – формування готовності студентів педагогічних факультетів до виховання гуманістичних відносин молодших школярів.

Мета дослідження полягає в теоретико-практичному визначенні змісту і методів підготовки майбутніх учителів до виховання гуманістичних відносин молодших школярів і виявленні закономірностей процесу формування професійної готовності, що складають одну з фундаментальних проблем теорії і практики педагогічної освіти.

Відповідно до предмета, мети й гіпотези дослідження сформульовано комплекс завдань:

– науково обґрунтувати сутність і структуру поняття «гуманістичні відносини молодших школярів»; уточнити поняття: «готовність майбутніх учителів до формування гуманістичних відносин молодших школярів», «гуманістична вихованість», «професійно-педагогічне спілкування»;

– виявити чинники, що впливають на формування готовності студентів до виховання гуманістичних відносин молодших школярів та на їхні гуманістичні відносини;

– визначити критерії, показники, охарактеризувати рівні сформованості готовності студентів до формування гуманістичних відносин молодших школярів;

– виявити педагогічні умови ефективної підготовки майбутніх учителів до формування гуманістичних відносин молодших школярів;

– розробити модель формування гуманістичних відносин молодших школярів;

– розробити методiku підготовки майбутніх учителів до формування гуманістичних відносин молодших школярів;

- розробити та експериментально апробувати інструментально-проективну модель формування готовності майбутніх учителів до виховання гуманістичних відносин школярів;
- виявити закономірності процесу готовності студентів до формування гуманістичних відносин молодших школярів.

Методи дослідження

Методи дослідження	Мета застосування
Вивчення нормативних документів про школу, вищу школу, систему освіти	Для визначення завдань, що стоять перед системою освіти України
Вивчення філософської літератури	Для визначення методологічних засад дослідження
Вивчення творів класиків вітчизняної і зарубіжної літератури з проблеми	З метою творчого використання педагогічної спадщини минулого
Вивчення педагогічної, психологічної літератури з проблеми	Для аналізу стану проблеми, розробки теоретичних засад дослідження
Спостереження: а)систематичне, б)вибіркове, в)значущих ситуацій за вчителями, студентами-практикантами	Наскільки вони підготовлені до нестандартних ситуацій, імпровізації, яке місце займає інтуїція, прояв творчого початку, визначення типу відносин
Самоспостереження	Самооцінка наявності гуманістичних якостей, готовності до формування гуманістичних відносин школярів
Ведення щоденників самоспостережень	Для фіксації динаміки змін якостей, навичок, властивостей особистості, станів, які майбутній учитель хотів би змінити
Шкала самооцінки емоційного стану студента-практиканта	Для формування вміння керувати собою, своїм емоційним станом
Методи масового опитування: інтерв'ювання, анкетування, твори-мініатюри, бесіди	Для виявлення інтересу до педагогічної діяльності, потреби нею займатися, мотивів вибору професії, ставлення до неї, встановлення причин складностей контакту студентів з учнями
Діагностувальний експеримент	Виявлення рівня сформованості готовності майбутніх учителів до виховання гуманістичних відносин школярів
Формувальний експеримент	Для перевірки ефективності висунутих умов формування готовності
Психолого-педагогічний тренінг	Для формування педагогічного і дидактичного спілкування; готовності до імпровізації; володіння собою
Складання карт гуманістичної вихованості	Гуманістична вихованість як один з критеріїв готовності студентів до формування гуманістичних відносин школярів
Моделювання	а)процесу готовності майбутніх учителів до формування гуманістичних відносин школярів; б)педагогічних ситуацій; в)процесу формування гуманістичних відносин школярів
Методика «вільних характеристик» (О.О.Бодальов)	Для виявлення міжособистісного сприймання
Метод полярних характеристик	Для оцінки особистісних якостей
Метод узагальнення незалежних характеристик (К.К.Платонов)	
Рольові та ділові ігри	Для формування готовності майбутніх учителів

Тести	Для діагностувального експерименту
Вивчення досвіду роботи педагогічних вищих навчальних закладів України з підготовки майбутніх учителів до формування гуманістичних відносин школярів	Для порівняння і зіставлення досвіду роботи з проблеми
Кореляційний і факторний аналіз, обчислення індексу задоволеності готовністю майбутніми вчителями	Для виявлення величини залежності між готовністю й оптимальними її умовами

Ігнатенко С.А. Педагогічні технології формування культури безпеки життєдіяльності майбутніх учителів початкової школи: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. ДВНЗ «Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди». Переяслав, 2020. 20 с. <https://drive.google.com/file/d/1RIXNnRn4P9Fncpf15LlcUbbhXuI9R4rr/view>

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності педагогічних умов формування культури безпеки життєдіяльності майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки у закладах вищої освіти з використанням педагогічних технологій.

Завдання дослідження:

1. Здійснити теоретичний аналіз проблеми формування культури безпеки життєдіяльності майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки у закладах вищої освіти.

2. З'ясувати сутність поняття «культура безпеки життєдіяльності майбутніх учителів початкової школи», його структуру, критерії та рівні сформованості.

3. Визначити педагогічні умови формування культури безпеки життєдіяльності майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки з використанням педагогічних технологій.

4. Розробити й експериментально апробувати модель формування культури безпеки життєдіяльності майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки у закладах вищої освіти.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – формування культури безпеки життєдіяльності майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки у закладах вищої освіти з використанням педагогічних технологій.

Методи дослідження: *теоретичні* – системний аналіз педагогічної, психологічної, філософської літератури з метою дослідження стану проблеми та теоретичних засад формування культури безпеки життєдіяльності майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки; *порівняння* з метою теоретичного обґрунтування структури культури безпеки життєдіяльності; *зіставлення* – для порівняння різних поглядів учених та уточнення понятійно-категоріального апарату дослідження; *синтезу, індукції та дедукції, класифікації та узагальнення* – для визначення компонентів, критеріїв, показників і рівнів формування культури безпеки життєдіяльності майбутніх учителів початкової школи, принципів та закономірностей її формування; *моделювання, проектування а систематизації* – для обґрунтування змісту моделі формування культури безпеки життєдіяльності майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки; *емпіричні* – для аналізу та узагальнення досвіду організації фахової підготовки (педагогічне спостереження, анкетування, інтерв'ювання, бесіди, тестування знань і спеціальних умінь, рейтингове оцінювання, прогнозування експериментального компетентісно-орієнтованого навчання), педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний) – з метою обґрунтування педагогічних умов, розробки, впровадження та експериментальної перевірки ефективності моделі формування культури безпеки життєдіяльності майбутніх учителів початкової школи

у процесі фахової підготовки у закладах вищої освіти; *статистичні*: методи математичної статистики для обробки та аналізу результатів експерименту, встановлення наукової достовірності отриманих результатів дослідження.

Комар О.А. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології: автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04; Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. Черкаси, 2011. 40 с.

Мета дослідження полягає в розробці, теоретичному обґрунтуванні, експериментальній перевірці ефективності функціонування системи підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. Здійснити аналіз основних наукових ідей, теорій і методологічних підходів до вивчення проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології, розкрити її теоретично-методичні основи.

2. Розробити понятійно-категорійний апарат теорії підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології.

3. Дослідити стан підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології в існуючій системі їх професійної підготовки.

4. Виявити компоненти, критерії, показники і рівні готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології, апробувати методику діагностики цієї готовності.

5. Розробити та теоретично обґрунтувати модель реалізації системи підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології.

6. Визначити принципи, педагогічні умови та етапи підготовки майбутніх учителів до застосування інтерактивної технології у початковій школі.

7. Розробити систему навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології у процесі самостійної професійної діяльності.

8. Експериментально перевірити ефективність змодельованої системи підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології.

Об'єкт дослідження – процес професійної підготовки вчителя початкових класів у вищих навчальних закладах України.

Предмет дослідження – педагогічні умови, зміст, форми й методи підготовки студентів до застосування інтерактивної технології у початковій школі.

Для вирішення поставлених у дослідженні завдань, перевірки сформульованої гіпотези використовувався комплекс **методів дослідження**: *теоретичні методи* (аналіз, синтез, порівняння, моделювання, узагальнення) використовувалися з метою вивчення психолого-педагогічної літератури і визначення концептуальних засад дослідження, уточнення сутності й особливостей процесу підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології; *емпіричні методи* (анкетування, бесіда, пряме та непряме спостереження, метод експертних оцінок, самооцінювання, тестування) застосувалися з метою вивчення сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології; *педагогічний експеримент* використовувався з метою перевірки ефективності системи підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології; *методи математичної статистики* застосовувались для опрацювання отриманих даних і встановлення кількісних залежностей між явищами та процесами, що досліджувались. Валідність та об'єктивність результатів проведеного експериментального дослідження забезпечувались за методикою Стьюдента-Госсета.

Мартиненко С.М. Система підготовки вчителя початкових класів до діагностичної діяльності: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Ін-т педагогіки АПН України. К., 2009. 47 с.

Мета дослідження: розробити і експериментально перевірити систему підготовки майбутніх учителів початкових класів до педагогічної діагностики як обов'язкової складової їхньої особистісно професійної підготовки.

Загальну гіпотезу конкретизовано частковими припущеннями, що репрезентують вузлові питання експериментальної системи: формування усіх компонентів підготовки майбутніх педагогів до діагностичної діяльності можна значно поліпшити, якщо цей процес відбуватиметься на основі використання особистісно зорієнтованого контекстного навчання, що забезпечує мотивацію та стимулювання пізнавальної діяльності, актуалізацію вітагенного досвіду студентів, створення інтелектуального фону навчальних занять, оволодіння технологіями діагностичної діяльності у процесі розв'язування професійних завдань.

Відповідно до мети, концепції та висунутої гіпотези визначено такі **завдання дослідження:**

1. Здійснити аналіз професійної діяльності вчителя у педагогічній теорії та практиці.
2. Проаналізувати сутність провідних дефініцій і теоретико-методичних засад діагностичної діяльності вчителя та встановити функції діагностичного компонента в загальній структурі професійної діяльності.
3. Обґрунтувати вимоги до вчителя початкових класів як суб'єкта діагностичної діяльності.
4. Визначити критерії та показники готовності майбутніх учителів до діагностичної діяльності, за допомогою яких встановити рівні її сформованості.
5. Вивчити стан діагностичної підготовки вчителів початкових класів в умовах професійно-педагогічного навчання.
6. Розробити концептуальні засади системної підготовки майбутніх учителів початкових класів до діагностичної діяльності, яка охоплює методологічні, теоретичні й методичні аспекти.
7. Теоретично обґрунтувати і експериментально перевірити модель системи підготовки майбутніх учителів початкових класів до діагностичної діяльності в умовах формувального експерименту.

8. Підготувати для студентів спеціальності «Початкова освіта» методичне портфоліо діагностичного супроводу професійної діяльності вчителів початкових класів.

Об'єкт дослідження – педагогічна діагностика як складова професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Предмет дослідження – теоретичні й методичні засади підготовки вчителів початкових класів до діагностичної діяльності.

Для вирішення поставлених завдань і перевірки гіпотези на різних етапах наукового пошуку використано такі **методи дослідження:** *теоретичні:* ретроспективно-порівняльний, логічний аналіз філософської, психолого-педагогічної, методичної літератури, дисертаційних праць з метою з'ясування стану досліджуваної проблеми; систематизація, синтез, узагальнення, теоретичне моделювання, що дало змогу розкрити сутність проблеми, сформулювати понятійно-термінологічний апарат, виокремити основні компоненти професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів; *емпіричні:* діагностичні – психолого-педагогічне спостереження, бесіди, тестування, анкетування, інтерв'ю, методи самооцінки з метою вивчення результатів навчальної діяльності студентів; педагогічний експеримент з якісним аналізом результатів дослідження, що дало змогу перевірити ефективність моделі підготовки майбутніх учителів початкових класів до діагностичної діяльності. Завдяки математичним методам (кореляційний і факторний аналізи) здійснено кількісне оброблення і табличну інтерпретацію одержаних даних; *статистичні* методи використовували для перевірки об'єктивності й валідності одержаних результатів.

Попадич О.О. Теорія і практика підготовки майбутніх учителів до формування правової компетентності учнів початкової школи. автореф. дис. ... д-ра. пед. наук. 13.00.04. Хмельницький національний університет. Хмельницький, 2021. 40 с.

Мета дослідження полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні системи підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування правової компетентності учнів та в експериментальній перевірці її ефективності на практиці.

Відповідно до мети, сформульовано такі **завдання**:

1) дослідити стан опрацювання проблеми підготовки майбутніх учителів до формування правової компетентності учнів початкової школи в українській та зарубіжній педагогічній теорії і практиці; з'ясувати сутність ключових понять;

2) проаналізувати місце й роль правової компетентності учнів у структурі педагогічної діяльності майбутнього вчителя початкової школи;

3) схарактеризувати структуру готовності майбутнього вчителя до формування правової компетентності учнів початкової школи; визначити критерії, показники й рівні готовності;

4) розробити та теоретично аргументувати концепцію підготовки майбутніх учителів до формування правової компетентності учнів початкової школи;

5) виявити й обґрунтувати педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до формування правової компетентності учнів початкової школи;

6) розробити та експериментально перевірити ефективність системи підготовки майбутніх учителів до формування правової компетентності учнів початкової школи;

7) підготувати й упровадити в освітню практику ЗВО навчально-методичне забезпечення для підготовки майбутніх учителів до формування правової компетентності учнів початкової школи.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка вчителів початкової школи у ЗВО.

Предмет дослідження – система підготовки майбутніх учителів до формування правової компетентності учнів початкової школи.

Для реалізації поставлених завдань, досягнення мети, перевірки гіпотези використано такі **методи дослідження**: *теоретичні* – аналіз психологічної, педагогічної, методичної літератури з порушеної теми, синтез, порівняння й зіставлення, індукція і дедукція, аналогія, що дали змогу схарактеризувати стан опрацювання проблеми в науковій літературі, обґрунтувати понятійно-категорійний апарат системи педагогічно-правової підготовки майбутніх учителів початкової школи, вивчити нормативно-правові документи у сфері освіти, освітні та професійні стандарти, дисертації, електронні ресурси, досвід роботи науково-педагогічних кадрів ЗВО; узагальнення, моделювання, проєктування й прогнозування для теоретичної аргументації концепції підготовки майбутніх учителів початкової школи та розроблення системи підготовки майбутніх учителів до формування правової компетентності учнів початкової школи; *емпіричні* – анкетування, бесіда, тестування, інтерв'ю, опитування, педагогічне спостереження, графічні методи, експертне оцінювання, самооцінювання, імітаційне моделювання, комп'ютерне моделювання, педагогічний експеримент для визначення рівнів готовності майбутніх учителів до формування правової компетентності учнів початкової школи на різних етапах дослідження, перевірки ефективності розробленої системи; *статистичні* – кількісний і якісний аналіз експериментальних даних, методи математичної статистики для оцінювання достовірності результатів педагогічного експерименту.

Напрямок дослідження: навчання та виховання молодших школярів

Власова В.Г. Формування естетичного ставлення молодших школярів до навколишнього світу засобами образотворчого мистецтва: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т проблем виховання. Київ, 2019. 19 с.

Актуальність досліджуваної проблеми зумовлена також наявністю суперечностей між: - потребою сучасного суспільства в особистості з гуманістичним світоглядом й ціннісними орієнтаціями, здатної перетворювати світ і себе в ньому з естетичних позицій, і недостатньою мірою вирішення відповідних завдань у освітньому середовищі; - визнанням необхідності формування естетичного ставлення до навколишнього світу молодшого школяра в сучасному закладі загальної середньої освіти і не розробленістю цієї

проблематики на теоретичному і методичному рівнях; - наявними особистісно-розвивальними можливостями образотворчого мистецтва і недостатнім їх використанням у освітньому процесі закладів загальної середньої освіти

Мета дослідження – на основі вивчення естетичного ставлення до навколишнього світу як філософської та психолого-педагогічної проблеми теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови та методику формування у молодших школярів естетичного ставлення до навколишнього світу засобами образотворчого мистецтва.

Відповідно до мети дослідження було визначено наступні завдання:

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми у науковій літературі, уточнити сутність та структуру поняття «естетичне ставлення молодших школярів до навколишнього світу».
2. Виявити та схарактеризувати потенціал образотворчого мистецтва щодо формування у молодших школярів естетичного ставлення до навколишнього світу.
3. Визначити критерії, показники та схарактеризувати рівні сформованості у молодших школярів естетичного ставлення до навколишнього світу.
4. Теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови та методику формування у молодших школярів естетичного ставлення до навколишнього світу засобами образотворчого мистецтва.

Об'єкт дослідження – формування в молодших школярів естетичного ставлення до навколишнього світу.

Предмет дослідження – педагогічні умови і методика формування у молодших школярів естетичного ставлення до навколишнього світу засобами образотворчого мистецтва.

Для реалізації мети й вирішення поставлених завдань використано такі **методи дослідження**: – теоретичні: аналіз та синтез філософської, психологічної, педагогічної літератури для уточнення сутності та структури поняття «естетичне ставлення молодших школярів до навколишнього світу»; порівняння, класифікація й узагальнення теоретичних та емпіричних даних для обґрунтування критеріїв і показників естетичного ставлення молодших школярів до навколишнього світу, педагогічних умов та методики формування у молодших школярів естетичного ставлення до навколишнього світу засобами образотворчого мистецтва; аналіз змісту навчальних програм початкової школи для з'ясування репрезентації у змісті освіти вимог для сформованості естетичного ставлення до навколишнього світу; – емпіричні: анкетування, педагогічне спостереження, діагностичні завдання, аналіз художніх робіт учнів, педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний етапи) для визначення рівнів сформованості у молодших школярів естетичного ставлення до навколишнього світу засобами образотворчого мистецтва й перевірки ефективності обґрунтованих педагогічних умов і методики; – статистичні: методи математичної статистики (критерій Пірсона (χ^2)) для оцінювання достовірності відмінностей між показниками контрольної та експериментальної груп за результатами експериментальної роботи, порівняння їх із вихідними.

Коваленко В.В. Використання WEB-орієнтованих і мультимедійних технологій у формуванні соціальної компетентності молодших школярів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.10. Нац. акад. пед. наук України. Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. 2018. 286с.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та розробити методику використання web-орієнтованих і мультимедійних технологій у формуванні соціальної компетентності молодших школярів.

Мета дослідження досягається шляхом розв'язання таких **завдань**:

1. Проаналізувати проблему формування соціальної компетентності молодших школярів у педагогічній теорії та практиці, уточнити понятійно-термінологічний апарат дослідження.
2. Дослідити сучасний стан використання web-орієнтованих і мультимедійних технологій у соціально-педагогічній роботі з молодшими школярами.

3. Визначити критерії і рівні розвитку компетентності педагогічних працівників з використання web-орієнтованих і мультимедійних технологій у формуванні соціальної компетентності молодших школярів; уточнити складники та рівні сформованості соціальної компетентності молодших школярів.

4. Розробити модель використання web-орієнтованих і мультимедійних технологій у процесі формування соціальної компетентності молодших школярів та модель розвитку компетентності педагогічних працівників з використання web-орієнтованих і мультимедійних технологій у формуванні соціальної компетентності молодших школярів.

5. Обґрунтувати методика використання web-орієнтованих і мультимедійних технологій у формуванні соціальної компетентності молодших школярів та перевірити експериментальним шляхом її ефективність.

Об'єкт дослідження: використання ІКТ у процесі формування соціальної компетентності молодших школярів.

Предмет дослідження: методика використання web-орієнтованих і мультимедійних технологій у процесі формування соціальної компетентності молодших школярів.

Методи дослідження. З метою отримання обґрунтованих висновків було використано комплекс методів: 1) теоретичні: аналіз наукової, навчально-методичної та допоміжної літератури щодо проблеми формування соціальної компетентності молодших школярів; вивчення нормативно-правової бази щодо розв'язання проблеми формування соціальної компетентності молодших школярів), систематизації й узагальнення (для до визначення змістової сутності понять «соціалізація», «соціальне виховання», «компетентність», «соціальна компетентність», «web-орієнтовані технології», «web-орієнтовані ресурси»); нетнографія (для аналізу web-ресурсів); 2) емпіричні: спостереження, опитування (пряме й опосередковане, анкетування, тестування, бесіди); педагогічний експеримент (констатувальний та формувальний етапи) – з метою отримання фактичних даних щодо стану досліджуваної проблеми, визначення критеріїв і рівнів розвитку компетентності педагогічних працівників щодо використання web-орієнтованих і мультимедійних технологій у формуванні соціальної компетентності молодших школярів і для визначення рівнів сформованості соціальної компетентності молодших школярів; 3) статистичні: описові та параметричні методи математичної статистики – для визначення кількісних та якісних результатів експериментальної роботи і встановлення наукової достовірності результатів дослідження

Мієр Т.І. Дидактичні засади організації навчально-дослідницької діяльності молодших школярів : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.09. Ін-т педагогіки Нац. акад. пед. наук України. 2017. 594 с.

Михальченко Н.В. Динаміка розвитку патріотичної рефлексії у молодших школярів: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К., 2007. 21 с.

Об'єкт дослідження - патріотична рефлексія особистості.

Предмет дослідження - психологічні особливості та динаміка розвитку патріотичної рефлексії у молодших школярів.

Метою дослідження є розкриття детермінант, особливостей та динаміки розвитку патріотичної рефлексії в учнів 1-4-х класів та розробка ефективної програми її формування.

Гіпотеза дослідження базується на припущенні, що патріотична рефлексія молодшого школяра, як складний компонент самосвідомості особистості, що включає самооцінку ставлення особистості до України, її історії, символіки, етнокультурних цінностей, детермінована впливом школи, сім'ї, соціально-економічних умов розвитку держави і зазнає складних змін і трансформацій впродовж молодшого шкільного віку.

Розвиток патріотичної рефлексії молодших школярів буде більш успішним за умов реалізації у навчально-виховному процесі початкової школи цілеспрямованої комплексної програми, спрямованої як на становлення самосвідомості дітей активними соціально-

психологічними методами навчання, так і на формування громадянина-патріота спеціальними виховними заходами.

У відповідності з поставленою метою та висунутою гіпотезою сформульовані наступні **завдання дослідження**:

- Визначити теоретичні підходи до проблеми розвитку патріотичної рефлексії молодших школярів, розробити її модель та розкрити психологічну сутність;
- Виявити методичні підходи, адекватні психологічні методики дослідження, показники, детермінанти, умови та засоби розвитку патріотичної рефлексії учнів 1-4 класів;
- Дослідити динаміку та вікові особливості розвитку патріотичної рефлексії учнів молодших класів у цілісному навчально-виховному процесі;
- Розробити та апробувати психолого-педагогічну програму формування патріотичної рефлексії молодших школярів.

Чужа Н.П. Формування естетичного досвіду молодших школярів засобами українських народних паремій : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Нац. акад. пед. наук України. Ін-т проблем виховання. К., 2018. 23 с. https://lib.iitta.gov.ua/714789/1/Chuza_aref.pdf

Мета дослідження: на основі аналізу наукових джерел з проблеми формування естетичного досвіду обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити методику і педагогічні умови його формування у молодших школярів засобами українських народних паремій.

Відповідно до мети дослідження визначено такі **завдання**:

1. Шляхом аналізу філософських і психолого-педагогічних джерел із проблеми дослідження уточнити сутність поняття «естетичний досвід молодших школярів».
2. Визначити компоненти, критерії, показники та рівні сформованості естетичного досвіду молодших школярів.
3. Теоретично обґрунтувати та розробити методику і педагогічні умови формування естетичного досвіду молодших школярів засобами українських народних паремій.
4. Здійснити експериментальну перевірку методики і педагогічних умов формування естетичного досвіду молодших школярів засобами українських народних паремій.

Об'єкт дослідження – формування естетичного досвіду молодших школярів.

Предмет дослідження – методика і педагогічні умови формування естетичного досвіду молодших школярів засобами українських народних паремій.

Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань дослідження було використано сукупність взаємопов'язаних **методів**: – теоретичних: аналіз філософської, психологічної, педагогічної літератури вітчизняних і зарубіжних авторів для визначення сутності базових понять дослідження; методи порівняння, систематизації, класифікації й узагальнення теоретичних та емпіричних даних для характеристики потенціалу і впливу українських народних паремій на формування естетичного досвіду молодших школярів, визначення критеріїв, показників, рівнів сформованості естетичного досвіду молодших школярів, обґрунтування методики і педагогічних умов формування естетичного досвіду молодших школярів засобами українських народних паремій; 4 – емпіричних: спостереження, опитування (анкетування, інтерв'ювання), тестування, бесіди – для визначення чинників та умов формування естетичного досвіду молодших школярів засобами українських народних паремій, стану сформованості його компонентів; педагогічний експеримент – для перевірки ефективності методики і педагогічних умов формування естетичного досвіду молодших школярів засобами українських народних паремій; – статистичних: методи математичної статистики для обробки результатів експериментальних даних та порівняння їх із вихідними, оцінювання достовірності відмінностей між показниками контрольної та експериментальної груп за результатами експериментальної роботи.

**Додаток Д.
Форми деяких документів**

Додаток Д1. Титульні сторінки кваліфікаційної роботи бакалавра/магістра

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

ПРИЗВИЩЕ, ІМ'Я, ПО-БАТЬКОВІ СТУДЕНТА

НАЗВА РОБОТИ

Назва спеціальності

Дипломна робота на здобуття освітнього ступеня магістра/бакалавра

Науковий керівник:
прізвище, ім'я, по-батькові
науковий ступінь, вчене звання (посада)

Ужгород – 2022

УВАГА! Зворотній бік титульного аркуша (нумерується як 1 сторінка)

Реєстрація _____

(номер)

« ____ » _____ 2021 р. Милян Ж.І.
(підпис лаборантка кафедри) (прізвище,
ініціали)

Дипломна робота допущена до захисту

Завідувач кафедри

_____ І.В. Козубовська
(підпис) (ініціали, прізвище)
доктор педагогічних наук, професор
(науковий ступінь, вчене звання)
« ____ » _____ 2021 р.

Додаток Д2. Завдання на дипломну роботу студенту

**Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»**

Факультет суспільних наук
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

Освітній ступінь: магістр

Галузь знань: 01 «Освіта/Педагогіка»

Спеціальність: 011 «Освітні, педагогічні науки» (або 013 «Початкова освіта», або 012 «Дошкільна освіта»).

Освітня програма: «Педагогіка вищої школи» (або «Організація дошкільної освіти, або «Початкова освіта», або «Дошкільна освіта»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

_____ проф. Козубовська І.В.

«_____» _____ 20.. року

**З А В Д А Н Н Я
НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ**

_____ (прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи: _____

Керівник роботи: _____

затверджені протоколом № _____ кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи від
«_____» _____ 20... року

2. Строк подання студентом роботи: _____

3. Вихідні дані до роботи: _____

4. Перелік питань, які потрібно розробити: _____

5. Перелік графічного матеріалу, інших додатків: _____

6. Консультанти розділів роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання: _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів магістерської роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка

Студент

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Додаток ДЗ. Подання голові Державної екзаменаційної комісії

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказом
ректора ДВНЗ «УжНУ»
№519/01-17 від
04.03.2015 р.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ДЕРЖАВНОЇ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОГО(Ї) ПРОЕКТУ (РОБОТИ)

Направляється студентка _____ до захисту дипломного проекту (роботи)
(прізвище та ініціали)
за спеціальністю 013 «Початкова освіта»
на тему: _____

Дипломний проект (робота) і рецензія додаються.

Декан факультету суспільних наук _____ /Остапець Ю.О./
(підпис)

Довідка про успішність
_____ за період навчання на факультеті
(прізвище та ініціали студента)
суспільних наук з 20.... року до 20... року повністю виконав(ла) навчальний план за
спеціальністю з таким розподілом оцінок за:
національною шкалою: відмінно ___%, добре ___%, задовільно ___%;
шкалою ECTS: А ___%; В ___%; С ___%; D ___%; E ___%.

Секретар факультету _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Висновок керівника дипломної роботи

Студент(ка) _____

Керівник роботи _____
(посада, ПІБ) (підпис)

« ___ » _____ 2022 року

Висновок кафедри, циклової комісії про дипломний проект (роботу)
Дипломний(у) проект (робот) розглянуто. Студент(ка)

_____ (прізвище та ініціали)
допускається до захисту цього (цієї) проекту (роботи) в Державній екзаменаційній
комісії.

Завідувач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
(назва)

_____ Козубовська І.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« ___ » _____ 20..... року

Додаток Е. Проект змісту кваліфікаційної роботи

(Розділи за обсягом бажано, аби були приблизно однаковими; рекомендований обсяг основного тексту 50-70 с. для бакалаврської /80-100 с. для магістерської роботи)

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. НАЗВА РОЗДІЛУ

1.1. Назва підрозділу

1.1.1. Назва пункту (за наявності)

1.1.2. Назва пункту (за наявності)

1.2. Назва підрозділу

1.2.1. Назва пункту (за наявності)

1.2.2. Назва пункту(за наявності)

1.3. Назва підрозділу

РОЗДІЛ 2. НАЗВА РОЗДІЛУ

2.1. Назва підрозділу

2.2. Назва підрозділу

2.3. Назва підрозділу

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ (за наявності)

Додаток Є

Проект структури вступу кваліфікаційної роботи

Вступ 6-10 с.

Опис проблеми дослідження (Текст біля 0,5 сторінки)

Актуальність теми дослідження. (Текст 0,5-1 сторінка)

Ступінь наукового вивчення проблеми/аналіз останніх досліджень
(Текст 0,5-1 сторінка)

Метою роботи є

Дана мета зумовила постановку наступних дослідницьких завдань:

(3-4 завдання)

Об'єкт дослідження –

Предмет дослідження –

Методи дослідження

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота складається із вступу, двох розділів та висновків, списку використаних джерел (___ найменувань на __ ст.), додатку (на __ ст.). Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить ___ сторінок, з яких ___ сторінки – основний текст. Робота містить ___ рисунків, ___ таблиць (з них у додатку ___ рис. та __ табл.).

Додаток Ж. Форма рецензії на кваліфікаційну роботу
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»
Факультет суспільних наук
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

РЕЦЕНЗІЯ НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ

Студента (ки) _____
(прізвище, ім'я, по батькові)
_____ курсу факультету суспільних наук спеціальності _____
(_____ форма навчання)

Тема роботи: _____

Реєстраційний номер: ____ . Дата реєстрації: « ____ » 201 ____ р.

Науковий керівник: _____
(науковий ступінь, вчене звання, посада, П.І.П.)

Рецензент: _____
(науковий ступінь, вчене звання, посада, П.І.П.)

ЗМІСТ РЕЦЕНЗІЇ

1. Актуальність теми дослідження:

2. Оцінка вступу до роботи, його змістове наповнення:

3. Ступінь опрацювання джерельної бази:

4. Аналіз змісту розділів:

А. Для теоретичної складової: досягнення мети, виконання завдань, знання категоріального апарату;

Б. Для науково-прикладної складової: висунення / підтвердження гіпотез, використання релевантних методів дослідження.

5. Обґрунтованість та достовірність отриманих результатів (відповідність висновків меті та завданням дослідження):

6. Якість оформлення, оцінка мови і стилю виконаної роботи:

7. Загальні зауваження та рекомендації рецензента:

8. Висновок рецензента:

Виставлена рецензентом загальна оцінка:

« ____ », « ____ », (____), підпис рецензента _____
(за шкалою ECTS) (за національною шкалою)

На основі публічного захисту магістерської роботи комісією виставлено оцінку
« ____ », « ____ », (____)
(за шкалою ECTS) (за національною шкалою)

Магістерську роботу захищено « ____ » 20 ____ р.

Додаток 3

Корисні джерела для проведення досліджень під час організації та проведення навчання у сфері початкової освіти за матеріалами Нова українська школа (nus.org.ua)

«Рекомендації щодо організації навчання в школах України під час карантину з 1 вересня 2020 року»

- Тимчасові рекомендації щодо організації протиепідемічних заходів у закладах освіти в період карантину від 30 серпня 2020 року

- Лист МОН No 1/9-420 від 05 серпня 2020 року щодо організації роботи закладів загальної середньої освіти у 2020/2021 навчальному році

- Лист МОН No 1/9-430 від 11 серпня 2020 року щодо методичних рекомендацій про викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2020/2021 навчальному році.

- Спільний лист МОН та ЦК профспілки працівників освіти і науки України No 02/5-202 від 17 березня 2020 р. щодо умов та оплати праці працівників закладів освіти в умовах карантину.

- Інструкція для шкіл і садків: що робити, коли виявили учня з ознаками COVID-19

- Матеріали ЮНІСЕФ Україна із правилами, які ефективно захищають від COVID-19: bit.ly/UNICEFscovid19

- Інфографіка «Як говорити із дітьми про COVID-19»

- Матеріали для уроку про коронавірус і здоров'я від ГО «Бачити серцем»

Онлайн-курси: Онлайн-курс студії онлайн-освіти EdEra «Ефективні комунікації для освітніх управлінців»; Онлайн-курс платформи Prometheus «Критичне мислення для освітян».

Посібники: Посібник «Ефективні комунікації для освітніх управлінців». Методичні рекомендації «Внутрішня система забезпечення якості освіти: Абетка для директора».

План уроку «Наші нові шкільні правила». Матеріали «Наші нові шкільні правила» міжнародної освітньої онлайн-платформи www.Living-democracy.com.ua. Шаблон для створення правил онлайн-етикету. «Карти взаємодії» копіювання та використання.

Дитина з особливими освітніми потребами: відео.

Техніки, щоб зменшити стрес і тривожність

- Посібник «Релаксація для дітей удома, щоб зменшити стрес і тривожність».

- Приклад «Термометру настрою»

- Сигнальні картки для друку

Інструкції для сервісів:

- Google Календар як органайзер для вчителів та учнів

Безкоштовні онлайн-курси:

- Онлайн-курс «Робота вчителів початкових класів із дітьми з особливими освітніми потребами». Докладніше про курс за покликанням.

- Онлайн-курс «Участь батьків у організації інклюзивного навчання». Докладніше про курс за покликанням.

Корисні покликання <https://cutt.ly/oUwDBPd>

Стаття «Як організувати дистанційне навчання для дітей з ООП. Досвід вчителів»

Посібник «Асистент вчителя у закладі загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання»

Методичні рекомендації «Гіперактивна дитина у класі. Стратегії реагування та організація навчального середовища»

Методичні рекомендації «Дитина з аутизмом в закладі освіти»

Методичні рекомендації «Діти із синдромом Дауна: факти, навчання, допомога»

Методичні рекомендації «Спільне викладання в інклюзивному класі»

Методичні матеріали «Індивідуальна програма розвитку»

Методичні матеріали «Міжнародні документи зі сфери інклюзивної освіти»

Посібник «Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі»

Посібник «Школа для кожного»

Добірка відео «Інклюзія – онлайн»

Кінофільми, що допомагають зрозуміти реакції на фрустрацію, стрес та травму і знайти слова для висловлення почуттів і розради

Сервіси для дистанційного навчання використовуючи інтерактивний конспект.
https://docs.google.com/document/d/1Fb_19-iFXN92QPd6I7dv8XSt8vhmEjcA_soe4uOW28s/edit
<https://cutt.ly/qUwGeKL>

«Алгоритм впровадження формульованого оцінювання» покликання
<https://cutt.ly/8Uw0Zo6>

Шаблон портфоліо учня : завантажування та використання.

Навчання вдома: практичні поради для вчителів від психологині Світлани Ройз
<https://nus.org.ua/articles/navchannya-vdoma-praktychni-porady-dlya-vchyteliv-vid-psyhologyni-svitlany-rojz/>

Padlet.com : відео.

«Рекомендації для організації дистанційного навчання за допомогою освітньої платформи» <https://cutt.ly/pUwHpfF> або
<https://drive.google.com/file/d/1sqEQ3IeFKwk7pzdWXkt-O-hURISXmEsz/view>

Як технічно організувати дистанційне навчання – покрокова інструкція
<https://nus.org.ua/articles/yak-tehnicno-organizuvaty-dystantsijne-navchannya-pokroкова-instruktsiya/>

35 інструментів для дистанційного навчання – добірка НУШ
<https://nus.org.ua/articles/30-instrumentv-dlya-dystantsijnogo-navchannya-dobirka-nush/>

Практики та підходи до дистанційного навчання – рекомендації для вчителів
<https://nus.org.ua/articles/praktyky-ta-pidhody-do-dystantsijnogo-navchannya-rekomendatsiyi-dlya-vchyteliv/>

Чотири сервіси, які допоможуть організувати дистанційне навчання
<https://nus.org.ua/articles/chotyry-servisy-yaki-dopomozhut-organizuvaty-dystantsijne-navchannya/>

Як працювати в Google-класі: покрокова інструкція <https://nus.org.ua/articles/yak-pratsyuvaty-v-google-klas-pokroкова-instruktsiya/>

Усе в одному місці: як програма Discord допоможе організувати дистанційне навчання
<https://nus.org.ua/articles/use-v-odnomu-misti-yak-programa-discord-dopomozhe-organizuvaty-dystantsijne-navchannya/>

Як використовувати YouTube у дистанційному навчанні <https://nus.org.ua/articles/yak-vykorystovuvaty-youtube-u-dystantsijnijnomu-navchanni/>

Як розробити дистанційний урок для 1–2 класів – інструкція від учительки
<https://nus.org.ua/articles/yak-rozrobyty-dystantsijnyj-urok-dlya-1-2-klasiv-instruktsiya-vid-vchytelky/>

Дистанційне навчання в 3–4 класах: інструкції, приклади уроків та комунікації з батьками <https://nus.org.ua/articles/dystantsijne-navchannya-v-3-4-klasi-instruktsiyi-pryklady-urokiv-ta-komunikatsiyi-z-batkamy/>

10 лайфхаків для вчителів і порада батькам – вчителька математики про дистанційне навчання <https://nus.org.ua/articles/10-lajfhakiv-dlya-vchyteliv-i-porada-batkam-vchytelka-matematyky-pro-dystantsijne-navchannya/>

Як організувати дистанційне навчання для дітей з ООП. Досвід учителів
<https://nus.org.ua/articles/yak-organizuvaty-dystantsijne-navchannya-dlya-ditej-z-ooop-dosvid-uchiteliv-vchyteliv/>

Посібник «Змішане навчання на уроках фізики та астрономії»
http://yakistosviti.com.ua/userfiles/file/doc_nachalka/zmishane-navchannja/zmishane-navchannja-na-urokah-fizyky-ta-astronomii.pdf

Дистанційне навчання: як зацікавити учнів – поради від учительки
<https://nus.org.ua/articles/dystantsine-navchannya-yak-zatsikavyty-uchniv-porady-vid-uchytelky/>
Освіта після пандемії. Тренди майбутнього шкільної освіти

Частина 1: <https://nus.org.ua/view/osvita-pislya-pandemiyi-chastyna-1-uroky-mozhlyvosti-prognozy/>

Частина 2: <https://nus.org.ua/view/osvita-pislya-pandemiyi-chastyna-2-trendy-majbutnogo-shkilnoyi-osvity/>

Сучасний освітній простір

Inquiry-based learning Навчання на основі запитання <https://cutt.ly/pYJmtE5>

<https://edera.gitbook.io/glossary/zagalni-oglyad/standart> глосарій ЕДЕРА

організація класу (Налагодження турботливих дружніх взаємовідносин)

<https://drive.google.com/file/d/1GGKzvWR3V0ONXXvD14t4JXelc1mYxrMX/view>

https://drive.google.com/file/d/115-KxQW Afr2A2sOX PiiTXEKzP1_mReT/view

<https://drive.google.com/file/d/1LmgMjYjV1hRqW-dTBatpGAlZ7bvBo8ZQ/view>

<https://drive.google.com/file/d/1CtUX4WvO1wLZ1Ayhs8xO9mOILwKWYxz9/view>

Правила класу <https://edera.gitbook.io/glossary/organizaciya-klasu/pravyla>

https://drive.google.com/file/d/1RTk465_Xg176kRaLOUIgEJrAWv2chXo/view

<https://drive.google.com/file/d/19GFqgYHBcOfCzpv-g8qCg5A5Uj58sAc1/view>

Зразок бланку аналізу поведінки учнем ПО

https://drive.google.com/file/d/1m_H9HUZQd3JizsUgHP1oGM93AUaNELqo/view

https://drive.google.com/file/d/1ybPr6OQX05FbTISdV_J2w_HJfqSkT3iB/view

Бланк поведінкового контракту

<https://drive.google.com/file/d/13xEqRdyCqOVpgC84X5EPmXtVxmvJgjJ8/view>

Ресурс https://drive.google.com/file/d/1BcE6abGnZ1nb8l5MnBM_u10pXc0Vhnnx/view

Труднощі у навчанні <https://cutt.ly/fYLP0I1>

Фізичні порушення, порушення інтелектуального розвитку, затримка психічного розвитку

<https://cutt.ly/uYLa0RV>

Успішна освіта для дітей з розладами аутистичного спектра <https://cutt.ly/zYLsgT2>

Інтегроване навчання: [Онлайн-курс для вчителів початкової школи] /MON-EDERA-OSVITORIA.
<https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:MON-EDERA-OSVITORIA+ST101+st101/courseware/>